

Орикс і Деркач
Margaret Atwood

Орикс і Деркач #1

Світ безповоротно розділено: еліта і плебеї, науковці й простаки. Через перенаселення і глобальне потепління, яке зайшло дуже далеко, Земля може стати непридатною для життя. Роздроблене людство викачує останні ресурси з виснаженої планети. Дітей можна замовити, а нові органи вирощують у тілах гібридів. Здається, цей світ приречений. І тоді двоє друзів, Сніголюд та Деркач, і їхня подруга Орикс стають учасниками проекту «Парайдайс», що має створити расу нових людей. Таких, що не вигадують собі богів і не залежатимуть від гаджетів, житимуть у гармонії з природою, не намагаючись її знищити. Але серед трьох творців один вирішить: створивши щось нове, треба викорінити старе. Знаряддям викорінення старого світу має стати глобальна пандемія страшної хвороби, ліків від якої немає...

Маргарет Этвуд

Орикс і Деркач

© O.W. Toad, Ltd, 2003

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2021

* * *

Мій сім'ї

Мабуть, я міг би, як і інші, дивувати тебе неймовірними оповідками, але я волів викладати самі факти найпростішим способом і стилем, бо головний мій намір полягав у тому, щоб просвіщати тебе, а не бавити[1 - Пер. з англ. М. Іванова. (Тут і далі прим. перекл., якщо не зазначено інше.)].

Джонатан Свіфт. Мандри Гуллівера

Ніде подітися, ніде шукати порятунку? І неможливо вивчити напам'ять життєві дороги? Ні провидіння, ні прихистку, тільки диво і стрибок з вершини вежі в невідоме?[2 - Пер. з англ. Ю. Герус.]

Вірджинія Вулф. До маяка

1

Манго

Сніголюд прокидається вдосвіта. Лежить нерухомо, слухаючи, як накочується приплив, хвиля за хвилею прохлюпує над усілякими барикадами, шу-шух, у ритмі биття серця. Він дуже хотів би вірити, що й далі спить.

На східному обрії з'явився сіруватий серпанок, зараз підсвічений рожевим смертоносним блиском. Дивно, що цей колір усе ще здається ніжним. На його тлі вирізняються темні обриси прибережних веж, неправдоподібно здіймаючись із рожевості та ясної блакиті лагуни. Крики птахів, що там гніздяться, скрегіт, з яким далекий океан треться об ерзаци рифів із заіржавілих автомобільних запчастин, розкиданої цегли й усілякого мотлоху, звучать майже як недільний вуличний рух.

За звичкою дивиться на годинник: корпус із іржостійкої сталі, полірований алюмінієвий ремінець, що досі блищить, хоча вже й не працює. Тепер він носить його лише як талісман. Ось що показує йому чистий циферблат: година нуль. Це викликає в нього тремтіння страху – цей брак офіційного часу. Ніхто ніде не знає, котра година.

– Заспокойся, – каже він собі. Кілька разів глибоко вдихає, тоді чухрає місце комашиного укусу, але не там, де свербить найбільше, дбає, щоб не здерти струпи: зараження крові – це останнє, що йому потрібно. Відтак пильно оглядає землю, шукаючи там дикої живності: усе спокійно, жодних лусок, жодних хвостів. Ліва рука, права стопа, права рука, ліва стопа

– так він спускається з дерева. Стріпавши галуззя та кору, загортається в брудне простирадло, наче в тогу. На ніч для безпеки повісив свою бейсболку, автентичну репліку «Ред Сокс», на гілку. Заглядає всередину, викидає павука, надягає.

Робить кілька кроків ліворуч, мочиться в кущі.

– Вище голови, – каже польовим коникам, які тікають від струменя. Тоді обходить дерево, віддаляється від свого звичного пісуара й нишпорить у схованці, яку змайстрував із кількох бетонних плит, обмотавши їх дротяною сіткою, щоб уберегти від щурів і мишей. Сховав там кілька манго, зав'язаних у пластиковий пакет, бляшанку безм'ясних коктейльних сосисок «Стрункіана» та дорожочинні пів пляшки скотчу – ні, радше третину – і поцуплений із трейлерного парку енергетичний батончик із шоколадним смаком, розлізлий і липкий під фольговою обгорткою. Не може змусити себе з'їсти його: ану ж це останній, який йому вдалося знайти? Ще він тримає там відкривачку до бляшанок і, без жодної певної причини, ніж для розколювання льоду, шість порожніх пивних пляшок – це від сентиментальності, а також щоб зберігати свіжу воду. Ще окуляри від сонця, надіває їх. Одного шкельця бракує, але це краще, ніж нічого.

Відкриває пластиковий пакет: залишилося лише одне манго. Дивно, він пам'ятав, що було більше. Усередину залізли мурашки, хоча він зав'язав пакет так туго, як тільки міг. Вони вже бігають йому по передпліччях, чорні й малі жовті, особливо люті. Кусають несподівано гостро, а надто ті жовті. Він змахує їх.

– Точне виконання звичних повсякденних правил дає змогу підтримувати добру мораль і психічне здоров'я, – уголос промовляє він. Має відчуття, що цитує книгу, якийсь застарілий складномовний указівник, написаний для європейських колоністів, які закладали плантації – такі чи інші[3 - Існує припущення, що ця цитата – відсилання до роману Курта Воннегута «Бійня № 5»]. Він не пригадує, щоб колись читав щось подібне, але це неістотно. У його мозку, там, де колись була пам'ять, чимало прогалин. Плантації каучуку, плантації кави, плантації юти. (Що таке юта?) Їм наказано надягати тропічні шоломи, перевдягатися до обіду, утримуватися від гвалтування тубільців. Ні, не говорилося «гвалтування». Від ближчих стосунків із місцевими жінками. Або ж, інакше кажучи...

Він готовий битися об заклад, що вони не утримувалися. У дев'яти випадках із десяти.

– З огляду на пом'якшувальні обставини, – каже він. Стоїть, розкривши рота, намагаючись згадати решту речення. Сідає на землю й починає їсти манго.

Морські уламки

На білому пляжі з перемелених коралів і подрібнених костей гуляє група дітей. Без сумніву, плавали, досі мокрі та блискучі. Їм варто бути обережнішими: невідомо, хто може напасти на лагуну. Але вони необережні, не те що Сніголюд – не занурить у воду й пальця на нозі, навіть уночі, коли сонце не може до нього дістатися. Поправка: особливо вночі.

Дивиться на них із заздрістю, чи це ностальгія? Неможливо: дитиною він ніколи не плавав у морі, ніколи не бігав роздягненим на пляжі. Діти пильно оглядають терен, схиляються, піднімають уламки, тоді радяться між собою, дещо залишаючи, дещо відкидаючи; їхні скарби потрапляють у подертий мішок. Раніше чи пізніше – може на це покладатися – знайдуть його там, де він сидить, замотавшись у своє напівзогниле простирадло, обхопивши гомілки та смокчучи манго. Через пекуче сонце сховався в затінку дерев. Для дітей – товстошкірих, відпірних до ультрафіолету, – він створіння темряви й сутінків.

Ось вони підходять.

– Сніголюд, о Сніголюд, – наспівують на свій лад. Ніколи надміру до нього не наближаються. Чи це з поваги, як йому хотілося б думати, чи тому, що від нього тхне?

(Він тхне й добре це знає. Тхне зіпсованим жиром, смердить, як морж, – сіллю, рибою, – не те щоб він колись нюхав цю тварину. Але бачив на картинках.)

Відкривши свій мішок, дитячий хор завів:

– Сніголюде, дивись, дивись, що ми знайшли!

Дістають різні предмети, простягають їх, наче пропонуючи на продаж: автомобільний диск, фортепіанну клавішу, уламок блідо-зеленої пляшки з-під шипучки, вигладжений океаном. Пластикове пакування від «РадісПлюсу», порожнє; відерце з-під «ЦяцяКурчат О'Грудок», теж порожнє. Комп'ютерну мишку чи, радше, побиті її рештки з довгим проводом.

Сніголюдові збирається на плач. Що він може їм сказати? Не має змоги пояснити їм, що це за дивні предмети. Проте вони, напевно, відгадали, що він скаже: завжди те саме.

– Це дотеперішні речі.

Тримається тону доброзичливого, але відстороненого. Педагог, віщун і добрий дядечко водночас – таким має бути його голос.

– Зашкодять нам? – Інколи вони знаходять бляшанки з машинним мастилом, ідікі розчинники, відбілювачі в пластикових пляшках. Пастки з минулого. Його вважають експертом щодо можливих нещасних випадків: ідких рідин, огидних випарів, отруйного пилу. Дивних болів.

– Ці ні, – відповідає ім. – Вони безпечні.

Тут вони втрачають інтерес, давши мішку звиснути. Але не відходять: стоять, дивляться. Насправді прочісування пляжу – це тільки привід. Куди більше ім хочеться глянути на нього, бо він дуже на них схожий. Час від часу просять його зняти сонячні окуляри та знову їх надіти: хочуть перевірити, два в нього ока чи три.

– О Сніголюд, о Сніголюд, – співають вони, більше самі собі, ніж йому. Для них його ім'я – лише три склади. Не знають, хто такий сніголюд, – ніколи не бачили снігу.

Одним із правил Деркача було таке: не вибирати назв, для яких не можна зазначити фізичного відповідника, – бодай опудала, бодай шкелета. Жодних единорогів, грифонів, мантикор чи василісків. Але ці правила більше не діють, і Сніголюд із гіркуватою радістю прийняв це двозначне ім'я. Снігова Людина – існує й не існує, зблискує на краях заметілі, мавпоподібна людина чи людиноподібна мавпа, таємнича, невловима, відома лише з чуток і відбитих задом наперед слідів. Казали, що гірські племена переслідували й убивали їх за кожної нагоди. Казали, що їх варили й пекли, улаштовували святкові бенкети; він припускав, що особливо святковими вони були тому, що межували з людоджерством.

Наразі він скоротив ім'я. Він просто Сніголюд. Снігову Людину залишив для себе як власну таємну волосяницю.

Трохи повагавшись, діти сідають навпочіпки півколом, хлопчики й дівчатка разом. Кілька молодших досі пережовують свій сніданок, зелений сік стікає ім по підборіддях. Страшенно всі забруднюються, не маючи дзеркал. А все ж вони напрочуд привабливі, ці діти, – кожне голе, кожне ідеальне, у кожного інший колір шкіри: шоколад, рожа, чай, масло, вершки, мед, – але всі зеленоокі. Естетика Деркача.

Очікувально дивляться на Сніголюда. Не інакше мають надію, що він із ними порозмовляє, але він сьогодні не в гуморі. Щонайбільше може дозволити ім оглянути зблизька свої окуляри від сонця, блискучий зламаний годинник чи бейсбольну шапочку. Шапочка ім подобається, але вони не розуміють призначення цієї речі – знімного волосся, що не є волоссям, а він ще не вигадав байки з поясненням.

Якийсь час мовчать, позиркують, міркують, а тоді найстарший починає:

– Сніголюде, а розкажи нам, що це за мох росте в тебе на обличчі?

Інші долучаються.

– Скажи нам, скажи нам, скажи нам!

Без штурханини, без хихотіння: запитання серйозне.

– Пір'я, – відповідає він.

Вони питають про це принаймні раз на тиждень. Він завжди відповідає однаково. Навіть за цей короткий час – два місяці, три? Він збився з ліку – вони нагромадили запас знань і здогадів про нього: «Сніголюд був колись птахом, але забув, як літати, а решта його пір'я випала, тож він мерзне, потребує другої шкіри й мусить кутатися. Ні: він мерзне, бо їсть рибу, а риби холодні. Ні: він кутається, бо втратив свою чоловічу річ і не хоче, щоб ми це побачили. Тому не піде плавати. Сніголюд має зморшки, бо колись він мешкав під водою, і від цього його шкіра поморщилася. Сніголюд сумний, бо інші такі, як він, відлетіли за море, і тепер він сам-один».

– Я теж хочу мати пір'я, – каже наймолодший. Даремна надія: у Дітей Деркача чоловіки безбороді. Сам Деркач уважав бороди нераціональними, гоління його дратувало, тож ліквідував потребу в ньому. Не для Сніголюда, очевидно, йому вже запізно.

Тут завели всі відразу:

– О Сніголюд, о Сніголюд, ми можемо мати пір'я?

– Ні, – відповідає він.

– Чом ні, чом ні, чом ні? – заспівало двоє найменших.

– Одну хвилику. Я спитаю Деркача. – Він здимає догори годинник, тоді прикладає до вуха, наче прислухаючись. – Ні, – каже він. – Деркач каже, що ні. Жодного пір'я. А тепер геть, пісюхи.

– Пісюхи? Пісюхи? – Презираються, тоді зиркають на нього. Він помилився, сказав нову річ, яку неможливо пояснити. Вони не вбачають у слові «пісяти» нічого, що могло б їх образити. – Що таке пісюхи?

– Геть звідси! – Замахується на них простирадлом, а вони розсипаються, біжать уздовж пляжу. Далі не мають певності, чи варто його боятися та як боятися. Невідомо, чи скривдив би він дитину, але його природа не цілком зрозуміла. Годі сказати, що він міг би зробити.

Голоси

– Пустеля, пустка, самота, – голосно каже він. – Пустельний океан[4 - С. Т. Колрідж, «Поема про Старого Морепоплавця», пер. А. Онишка.].

Ще один клаптик пекучого цитатника в голові.

Поправка: морське узбережжя.

Він відчуває потребу почути людський голос – голос, цілковито людський, як його власний. Інколи регоче, мов гієна, або реве, наче лев, – його ідея гієни, його ідея лева. Дитиною він переглядав старі DVD-диски з програмами про тварин: їхня поведінка включно з копуляцією, гарчанням, нутрощами, матері облизують своїх малят. Чому це здавалося йому таким заспокійливим?

Або рохкає та пищить, як свинон, або вие, як вовкопес: «Агу-у! Агу-у!» Інколи в сутінках бігає по піску туди й сюди, кидає каміння в океан і вигукує: «Срака, срака, срака, срака, срака!» Після такого йому легшає.

Устає та здіймає руки, щоб потягтися, а його простирadlo спадає. Збентежено дивиться вниз, на своє тіло: брудна шкіра, покусана комахами, жмутки чорно-сивих волосків, закруглені пожовклі нігті на ногах. Голий, як тоді, коли народився на світ, не те щоб він пам'ятав, як це було. Стільки важливих подій відбувається в людей за спинами, коли вони не можуть за цим простежити: наприклад, народження та смерть. І тимчасове забуття сексу.

– Навіть не думай про це, – каже він собі. Секс – як алкоголь, негоже починати думати про нього від самого ранку.

Колись він дбав про себе – бігав, займався в тренажерному залі. Зараз же бачить власні ребра: сходять нанівець. Недостатньо тваринних білків. Жіночий голос пестливо каже йому до вуха: «Гарні сіднички!» Це не Орикс, якась інша жінка. Орикс тепер небалакує.

– Скажи щось, – благає він її. Вона його чує, він мусить у це вірити, але відповідає йому мовчанням.

– Що я маю зробити? – питає він її. – Знаєш, що я...

– Ох, гарні кубики! – перебиває його шепіт. – Солоденький, просто ляж.

Хто це? Дівка, яку він колись купив. Поправка: професійна експертка секс-умінь. Циркачка на трапеції, гумовий хребет, обклеєна блискітками, як риба лускою. Він

ненавидить ці відлуння. Таке чули святі, божевільні завошивлені самітники у своїх печерах і пустелях. Невдовзі він побачить прекрасних демонів, манитимуть його, облизуючи губи, з яскраво-червоними пипками грудей і рожевими язиками. Із хвиль за зруйнованими вежами випірнуть сирени, а він почує їхній чарівний спів, попливе до них, і його зжеруть акули. Створіння з жіночими головами та грудьми й орлиними кігтями впадуть на нього з висоти, а він відкриє ім обійми, і це буде кінець. Мозкошкварка.

Чи ще гірше: якась дівчина, яку він знає або знав, прийде до нього з-поміж дерев і буде щаслива його побачити, та виявиться, що вона зіткана з повітря. Хоча заради компанії він вітав би й таку.

Крізь своє єдине окулярне шкельце пильно оглядає горизонт: нічого. Море – розплавлений метал, небо – вицвіла синява, окрім діри, випаленої сонцем. Усе таке порожнє. Вода, пісок, небо, дерева, уривки минулого. Ніхто його не почує.

– Деркачу! – кричить він. – Засранцю! Гівно тобі в голові!

Прислухається. Солоня вода знову стікає йому по обличчі. Він ніколи не знає, коли це трапиться, і ніколи не може цього стримати. Тяжко дихає, наче якась гігантська долоня охопила його груди та стиснула – стиснула, відпустила, стиснула. Безглузда паніка.

– Ти це зробив! – кричить він в океан.

Жодної відповіді, нічого дивного. Лише хвилі, шу-шух, шу-шух. Він тре кулаком обличчя і занедбані вусики, розмазує бруд, сльози, шмарклі, липкий сік манго.

– Сніголюде, Сніголюде, – каже він собі. – Займися чимось реальнішим.

2

Вогнище

Колись давно Сніголюд не був Сніголюдом. Натомість був тоді Джиммі. Добрим хлопчиком.

Найбільш ранній повний спогад Джиммі – це велике вогнище. Йому було тоді п'ять, може, шість років. Мав на собі червоні гумові чобітки з усміхненими качиними личками на кожному пальці; він запам'ятав це, бо після того, як дивився на вогнище, мусив перейти в тих чобітках велику посудину з дезінфекційним засобом. Йому сказали, що цей засіб отруйний, не можна хлюпати, а він тоді непокоївся, що отрута потрапить каченяткам до очей і нашкодить їм. Джиммі пояснювали, що каченята – це лише картинки, вони несправжні й нічого не відчувають. Але він не надто вірив.

«Скажімо, п'ять із половиною», – подумав Сніголюд. Близько до правди.

Місяцем міг бути жовтень або листопад, бо листя тоді ще змінювало колір восени, стаючи жовтогарячим і червоним. Під ногами була грязюка, – мабуть, він стояв у полі, – мжичило. Вогнище було величезною купою корів, овець і свиней. Стирчали їхні ноги, випростані й застигли; на них вилито бензин; жовті, білі, червоні, жовтогарячі язики полум'я здіймалися й опадали, повітря наповнював сморід обвугленого м'яса. Трохи скидалося на барбекю на задньому дворі, коли тато там куховарив, але пахло значно сильніше, а ще додався запах автозаправки й паленого волосся.

Джиммі знав, як пахне палене волосся, бо колись він манікюрними ножицями обрізав трохи власного й підпалив його маминою запальничкою. Волосся згорнулося, звиваючись, як клубок чорних черв'ячків, тож відтяв ще трохи й підкинув знову. Доки його не застукали, зрізав собі все волосся спереду. На докори відповів, що це експеримент.

Тато тоді сміявся, але мама ні. Принаймні (як сказав тато) Джиммі вистачило глузду зрізати волосся, перш ніж підпалити його. «Це щастя, – промовила мама, – що не спалив дому». Тоді вони сперечалися через запальничку до сигарет, тато сказав, що її не було б, якби мама не курила. Мама відповіла, що всі діти в душі палії – якби не запальничка, узявся б за сірники.

Коли ця сварка розгорілася, Джиммі полегшало, бо він уже знав, що його не покарають. Усе, що йому варто було робити, – це мовчати, і невдовзі вони забудуть, чому почали сваритися. А все ж почувався винним, бо глянь, до чого їх довів. Знав, що це закінчиться грюканням дверима. Дедалі нижче й нижче кулився в кріслі, а слова літали туди й сюди йому над головою, урешті-решт двері таки грюкнули – цього разу мама, – і задув вітер. Коли двері різко зачинялися, завжди задував вітер – маленьке пуф-пупуф! – просто йому у вуха.

– Не зважай, старий, – сказав тато. – Жінки завжди перегріваються під комірцем. Вона

охолоне. Давай по морозиву.

Так вони й зробили: розклали «Малинову Хвилю» у мисочки для каші із намальованими синіми й червоними птахами. То були мексиканські мисочки ручної роботи, їх не можна було класти до посудомийки, а Джиммі спорожнив їх дочиста, аби показати татові, що все гаразд.

Жінки й те, що відбувається під їхніми комірцями. Тепло і холод, які приходять та йдуть у дивній пижмовій квітковій країні зі змінною погодою, країні під їхнім одягом, таємничій, важливій, неконтрольованій. Таким був підхід його тата. Але питання про чоловічу температуру тіла ніколи не поставало; вони про це й словом не згадували, навіть коли він був малим. Хіба що коли тато казав: «Охолонь». Чого так? Чого ні слова про гарячі комірці чоловіків? Гладенькі комірці з гострими краями, із темними сірчаними колючими нутрощами. Йому придалися б кілька теорій про це.

Наступного дня тато повів його до перукарні, на вікні якої було намальовано гарненьку дівчину з вип'яченими губами, у чорній футболці, зсунутій з одного плеча. Дівчина злісно дивилася розмазаними вугільними очима, а її волосся стирчало, наче колючки. Кахляна підлога всередині геть уся була засипана волоссям у купках і копичках, його змیتали щіткою. Спершу на Джиммі накинули чорну пелерину, тільки вона більше скидалася на слинявчик, а він такого не хотів, бо це для малих дітей. Перукар засміявся та сказав, що це не слинявчик, бо хто коли бачив дитину з чорним слинявчиком? Тож усе було гаразд, а тоді Джиммі вкоротили волосся, щоб підрівняти його, і, може, саме цього він і хотів – коротшого волосся. Відтак волосся помазали чимось із баночки, щоб воно стирчало. Мазь пахла апельсиновою шкіркою. Він усміхнувся сам собі в дзеркалі, а тоді насупився, звівши брови.

– Йому пальця до рота не клади, – сказав перукар, кивнувши татові Джиммі. – Справжнісінький тигр.

Скинув обрізане волосся Джиммі на підлогу до решти волосся, тоді з розмахом зняв чорну пелерину та зсадив Джиммі з крісла.

Біля вогнища Джиммі непокоївся через тварин, бо ж їх палили, і, напевне, їм було боляче. Але тато сказав, що ні. Тварини мертві. Те саме, що стейки й ковбаски, от тільки зі шкурами.

«І з головами», – подумав Джиммі. Стейки не мали голів. Через голови все відрізнялося: йому здавалося, що звірі дивляться на нього з докором у палених очах. Якимось чином усе це: вогнище, запах гару, але найбільше тварини, яким було боляче, – усе це його провина, бо він нічого не зробив, щоб їх урятувати. А водночас багаття йому подобалося. Сяяло, як різдвяна ялинка, але ялинка у вогні. Він сподівався, що потім буде й вибух, як по

телевізору.

Тато стояв поруч із Джиммі, тримаючи його за руку.

– Підними мене, – сказав Джиммі. Тато вирішив, що Джиммі хоче, щоб його потішили, тож підняв і притулив до себе. Але Джиммі також хотів ліпше все бачити.

– Отак воно все й кінчається, – сказав тато Джиммі, проте не Джиммі, а чоловікові, який стояв біля нього. – Тільки почни.

Голос тата Джиммі звучав сердито, як і в чоловіка, що відповів:

– Кажуть, що це занесли навмисне.

– Я б не здивувався, – відказав тато Джиммі.

– Можна взяти один коров'ячий ріг? – запитав Джиммі. Він не розумів, чому їм пропадати. Хотів попросити два, але не посмів.

– Ні, – відповів йому тато. – Не цього разу, старий.

Поляскав Джиммі по нозі.

– Піднімають ціни, – сказав чоловік. – Тому й збирають навар із бійні власної худоби.

– Бійні, правда, – з огидою промовив тато Джиммі. – Але це міг бути звичайний фанатик. Щось культове, складно сказати напевно.

– Чому ні? – запитав Джиммі. Ніхто більше рогів не хотів. Та цього разу тато пропустив його слова повз вуха.

– Питання, як він це зробив? – кинув він. – Я думав, що наші люди закрили нас тут, як у консервній бляшанці.

– Я теж так думав. Ми ж достатньо їм відстібаємо. То що ті хлопці роблять? Їм не платять за спання.

– Це міг бути підкуп, – сказав тато Джиммі. – Перевірятимуть банківські перекази, хоча дурним треба бути, щоб платити такі гроші через банк. Хай там як, покотяться голови.

– Прочісуватимуть густим гребенем, і не хотів би я бути на їхньому місці, – погодився чоловік. – А хто міг зайти ззовні?

– Хлопці-ремонтники. Вантажівки доставки.

– Це все мало б бути нашим власним.

– Я чув, що є такий план, – промовив тато. – Але такий вірус – це щось нове. Ми вже маємо біопринт.

– У цю гру можуть грати і двоє, – сказав чоловік.

– Може грати скільки завгодно людей, – зауважив тато Джиммі.

– Чого горіли вівці й корови? – запитав Джиммі наступного дня. Вони снідали втрюх, отже, це мала б бути неділя. То був день, коли тато й мама обое були за сніданком.

Тато Джиммі саме допив другу філіжанку кави. Ще коли пив, записував щось на покритому числами аркушику.

– Їх треба було спалити, – відповів він, – щоб це не поширювалося.

Він не підняв голови, а щось там клацав на кишеньковому калькуляторі, записуючи олівцем.

– Що поширилося?

– Зараза.

– Яка зараза?

– Це хвороба, як у тебе, коли ти кашляв, – сказала мама.

– То якщо я кашляю, мене теж сплять?

Джиммі перелякався, бо минулого тижня кашляв. І щомиті міг закашляти знову: уже щось і прилипло до горла. Йому перед очима постало власне охоплене полум'ям волосся, не якесь там одне чи два пасемка на тарілочці, а все, що й досі трималося голови. Не хотів, щоб його кинули на купу корів і свиней. Він заплакав.

– Скільки я маю тобі повторювати? – промовила мама. – Він надто малий.

– Татка знову зробили монстром, – сказав тато Джиммі. – Це був жарт, малий. Знаєш – жарт. Ха-ха.

– Він таких жартів не розуміє.

– Розуміє-розуміє. Правда, Джиммі?

– Так, – шморгнув носом Джиммі.

– Дай татові спокій, – сказала мама. – Татко думає. За це йому платять. Зараз він не має для тебе часу.

Тато відкинув олівця.

– Христе-боже, не могла б ти заспокоїтися?

Мама вкинула сигарету до напівпорожньої філіжанки кави.

– Пішли, Джиммі, погуляємо.

Потягла Джиммі за руку, із перебільшеною старанністю зачинила за ними двері. Навіть не взяла плаща, ні свого, ні Джиммі. Ні плащів, ні шапок. Мала на собі халат і капці.

Небо було сірим, вітер холодним, вона йшла, опустивши голову, а вітер куйовдив їй волосся. Вони обійшли дім, тоді вдвічі швидше, ніж зазвичай, пішли через мокрий травник. Мама далі тримала його за руку. Джиммі здавалося, що хтось залізним кігтем тягне його через глибоку воду. Був цілковито збаламученим, видавалося, що все довкола от-от розвалиться, закрутиться й полетить геть. Водночас почувався збудженим. Пильно дивився на мамині капці: вони вже заболотились. Якби це так він зі своїми, то мав би великі проблеми.

Вони пригальмували, а тоді зупинилися. Відтак мама заговорила до нього спокійним і лагідним голосом, наче вчителька з телевізора. Це означало, що вона не тямиться від люті. Зараза, сказала мама, невидима, бо дуже маленька. Може літати в повітрі, ховатися у воді або на брудних пальцях маленьких хлопчиків, тож йому не варто пхати пальців до носа, а потім до рота, а ще тому треба мити руки після туалету й тому не можна їх витирати...

– Я знаю, – озвався Джиммі. – Можна мені повернутися додому? Я змерз.

Мама наче й не чула.

– Зараза, – вела вона далі спокійним протяжним голосом, – зараза забирається в тебе й усе в тобі змінює. Змінює клітину за клітиною, і тому клітини хворіють. А оскільки ти весь складаєшся з маленьких клітинок, які працюють разом, щоб ти жив, то, коли клітинки

хворіють, ти...

– Я можу кашляти, – перебив її Джиммі. – Я й зараз можу кашляти.

Удав, ніби закашлявся.

– Ох, байдуже, – сказала мама. Вона часто намагалася пояснити йому різні речі, а тоді їй це набридало. Це були найгірші миттевості для них обох. Він пручався, удавав, що не розуміє, навіть коли розумів, поведився як дурник, але не хотів, щоб вона піддалася. Хотів, щоб мама була відважною, щоб розбивала стіну, яку він вибудував проти неї, щоб вела далі.

– Хочу ще послухати про маленькі клітини, – сказав він настільки плаксиво, наскільки посмів. – Хочу ще!

– Не сьогодні, – відповіла вона. – Пішли додому.

Ферми «ОрганІнк»

Тато Джиммі працював на Фермах «ОрганІнк». Був генографом, одним із найліпших у цій галузі. Відразу ж після отримання диплома провів деякі основні дослідження в картуванні протеома, а потім був співучасником проектування Мафусаїлової Миші в межах Операції Безсмертя. Перейшовши до Ферм «ОрганІнк», разом із командою трансплантологів і мікробіологів, які займалися протиінфекційним сплайсингом, став одним із чільних творців свинона. Свинон – це такий жаргонізм: офіційною назвою було *sus multiorganifer*, свиня багатоорганна. Але всі казали «свинон». Інколи казали «Ферми “ОрганКвік”», але не часто. Насправді це була зовсім не ферма, геть не така, як ферми на картинках.

Метою проекту «Свинон» було вирощування набору невразливих до хвороб людських тканин та органів усередині трансгенних свиней-донорів. Пізніше ці тканини легко трансплантувалися, без відторгнення, водночас були спроможними відбити атаки неприємних бактерій і вірусів, штамів яких ставало дедалі більше. Свинонам додано ген швидкого визрівання, щоб їхні нирки й серця швидше були готовими, а тепер удосконалювали свинона, у якому росло б п'ять-шість нирок одночасно. Такі тварини-донори могли б віддавати зайві нирки, а тоді жити собі далі, відрощуючи нові органи. От як омар міг відростити нову клешню замість відламаної. Так менше марнувалося, бо потрібно багато їжі й догляду, щоб виростити свинона. Ферми «ОрганІнк» поглинали величезні інвестиційні кошти.

Це все пояснили Джиммі, коли він став достатньо дорослим.

«Достатньо дорослим», – думав Сніголюд, чухраючи довкола укусу, але не його сам. Достатньо дорослим для чого? Щоб пити, злягатися, казати, що знає ліпше? Який йолоп відповідав за такі рішення? Наприклад, сам Сніголюд недостатньо дорослий для цієї, цієї... як це можна назвати? Цієї ситуації. Ніколи не буде достатньо дорослим, і жодна розумна людина теж...

«Кожен із нас мусить іти прокладеним перед ним шляхом, – каже голос у його голові, цього разу чоловічий, у стилі фальшивого гуру, – а кожен шлях унікальний. Шукача має цікавити не так природа шляху, як милосердя, сила й терплячість, з якими кожен із нас відповідає на щохвилинні виклики...»

– Стули пельку, – каже Сніголюд. Якийсь дешевий порадаєк «зроби себе сам». Нірвана для недоумків. Хоча його переслідує відчуття, що він міг і сам написати цю перлину.

Природно, за щасливіших часів. Ох, значно щасливіших.

Органи свинонів можна було пристосовувати до клієнтів, використовуючи клітини окремих людей-донорів, а пізніше заморожувати, доки в них не виникне потреби. Це значно дешевше, ніж клонувати себе для запчастин, – тут, як казав тато Джиммі, зоставалося розпрасувати кілька складок, – або ж тримати одну-дві дитини на органи в нелегальних яслах. У брошурах і рекламних матеріалах «ОрганІнк», блискучих і сформульованих у стриманому тоні, було наголошено на результативності й порівняній користі для здоров'я процедури зі свинонами. Крім того, щоб усе згладити й усіх заспокоїти, стверджувалося, що покійні свинони не перетворюються на бекон і ковбасу: навряд чи хтось хотів би їсти тварину, клітини якої можуть бути ідентичними бодай до частини його власних.

Але з часом прибережні водоносні шари стали солоними, північна вічна мерзлота розтанула, величезна тундра булькала метаном, посухи на континентальних рівнинах тривали й тривали, азійські степи перетворилися на піщані дюни, а роздобути м'ясо ставало дедалі складніше, і в декого з'явилися вагання. Як можна було зауважити, усередині самих Ферм «ОрганІнк» у меню кафе для працівників напрочуд часто з'являлися сандвічі з беконом і шинкою та пироги зі свининою. Офіційно кафе звалось «Бістро Андре», але постійні відвідувачі називали його «Хру-хру». Коли Джиммі ів там ланч із татом, – так траплялося, якщо маму охоплювала хандра, – чоловіки й жінки за сусідніми столами по-дурному жартували на цю тему.

– Знову свинонячі пироги, – могли сказати вони. – Свинонячі налисники, свинонячий

попкорн. Давай, Джиммі, їж!

Це збивало Джиммі з пантелику, він ніяковів і не знав, кому що можна їсти. Не хотів їсти свинонів, бо думав про них як про створінь, дуже схожих на нього самого. Але ні він сам, ні вони не могли багато сказати про те, що діялося навколо.

– Не зважай на них, серденьку, – казала Рамона. – Вони тільки дражняться, знаєш?

Рамона була однією з лаборанток його тата. Часто їла ланч із ними обома, із ним і з татом. Була молода. Молодша за тата, навіть за маму, скидалася на дівчину, намальовану на вікні перукаря, такі ж вип'ячені губи й великі очі, великі й розмазані. Але часто усміхалася, а її волосся не стирчало колючками. Волосся в неї було м'яким і темним. Мама Джиммі мала волосся, яке сама називала брудний блонд. («Недостатньо брудний, – казав тато. – Гей! Жартую. Жартую. Не вбивай мене».)

Рамона завжди їла салат.

– Як там Шерон? – питала вона тата Джиммі, дивлячись на нього широко розплющеними й серйозними очима. Шерон – це мама Джиммі.

– Не надто, – відповідав тато Джиммі.

– Це недобре.

– Це проблема. Я непокоюся.

Джиммі придивлявся, як Рамона їсть. Відкушувала дуже потроху та вхитрялася жувати латук, не хрумтячи. І сиру моркву теж. Це якесь диво, наче вона розріджувала цю тверду хрумку їжу й усмоктувала її, як москітний комар на DVD.

– Не знаю, може, вона має комусь показатися? – стривожено звела брови Рамона. На її повіках було забагато бузкових тіней, тому вони трохи морщилися. – Тепер усяке роблять, так багато нових таблеток...

Рамона могла собі бути технічним генієм, але говорила, як малята в рекламі гелю для душі. Тато казав, що вона зовсім не дурна, просто не хоче витрачати силу своїх нейронів на довгі речення. В «ОрганІнк» було чимало таких людей, і не всі вони були жінками. Це тому, що вони числові, а не словесні люди, пояснював тато Джиммі. Джиммі вже знав, що він сам не числова людина.

– Не те щоб я їй на це не натякав. Я роздивився, знайшов найліпшого фахівця, але вона не пішла, – сказав тато Джиммі, утупившись у стіл. – Має власні ідеї.

- Це сором, марнотратство. Себто вона така мудра!
- Ой, вона й досі аж замудра, – відповів тато Джиммі. – Їй та мудрість вухами ллється.
- Але колись вона була така, знаєш...

Виделка вислизнула Рамоні з пальців, і вони з татом дивилися одне на одного, наче шукаючи ідеального прикметника, щоб описати, якою була колись мама Джиммі. Відтак помітили, що Джиммі прислухається, і перевели на нього свою увагу, як космічні промені. Аж надто ясно.

- Джиммі, серденьку, як там у школі?
- Їж, старий, гризи шкоринку, щоб росло волосся на грудях!
- Можна подивитися на свинонів? – питав Джиммі.

Свинони були більшими й товщими, ніж звичайні свині, щоб було вдосталь місця для всіх додаткових органів. Їх утримували в спеціальних будівлях, під суворою охороною: викрадення конкурентами свинона та його старанно шліфованого генетичного матеріалу було б катастрофою. Заходячи до свинонів, Джиммі мусив надягти завеликий йому біокост, накласти маску, а спершу вимити руки дезінфекційним милом. Йому особливо подобалися маленькі свинони, дванадцятро у свиноматки, і всі вишикувалися в ряд, ссучи молоко. Свинонята. Ці були миленькі. Зате дорослі трохи лякали, із цими їхніми мокрими носами й рожевими очницями під білими віями. Дивилися на нього, наче його бачили, справді бачили й мали щодо нього якісь плани на пізніше.

– Свинон, балон, свинон, балон, – наспівував він, щоб заспокоїтися, перевісившись через край загорожі. Відразу ж після миття загорожа пахла не так аж неприємно. Він тішився, що не живе в загорожі, де мусив би лежати серед куп как-как і пісь-пісь. Свинони не мали туалетів і робили це всюди; це викликало неясне почуття сорому. Але він давно вже не мочив свого ліжка або ж думав, що не мочив.

– Не впади, – сказав тато. – З'їдять тебе за хвилину.

– Не з'їдять, – відповів Джиммі. «Бо я їхній приятель», – подумав він. Шкодував, що не має довгої жердини, такої, щоб можна було їх штовхати – не боляче, тільки так, щоб бігали довкола. Вони надто довго геть нічого не робили.

Коли Джиммі був справді малим, вони жили в будиночку в стилі кейп-код[5 - Традиційний тип північноамериканського сільського будинку XVII–XX ст.], у одному з Модулів, там були його фотографії в переносному дитячому ліжечку на ганку, із датами й усім іншим, розклеєні мамою по фотоальбомах, коли вона ще таким переймалася. Але тепер вони мешкали у великому георгіанському домі з внутрішнім басейном і маленьким тренажерним залом. Тамтешні меблі називалися репродукціями. Джиммі був уже достатньо великим, коли зрозумів, що означає це слово, – до кожної такої репродукції десь існує оригінал. Або колись існував. Щось таке.

Дім, басейн, меблі – це все належало Закритому Комплексу «ОрганІнк», де колись мешкало тільки вище керівництво. Але з часом там дедалі більшало адміністраторів середнього рівня і молодших науковців. Тато Джиммі казав, що так ліпше, бо ніхто не мусив доїжджати на роботу з Модулів. Попри стерильні транспортні коридори та швидкісні поїзди, подорожі через місто залишалися ризикованими.

Джиммі ніколи не був у місті. Бачив його лише по телевізору: нескінченні білборди, неонові вогні, ряди будівель, високих і низьких; довжелезні непривабливі вулиці, сила-силенна всіляких автомобілів, і деякі з них викидали ззаду хмару диму; тисячі людей, які кудись поспішали, когось вітали, проти чогось протестували. Існували ще й інші великі міста, близькі й далекі; у деяких із них були кращі квартали – майже як Комплекси, казав тато, із високими стінами довкола будинків, але по телевізору їх мало показували.

Мешканці Комплексу не ходили в місто без потреби, а коли вже мусили, то йшли не самі. Називали міста плебурбами. Хоча всі тамтешні мешканці носили біометричні ідентифікаційні посвідчення, громадська безпека в плебурбах мала численні діри: крутилися там люди, які могли підробити все, що завгодно, і самі бути ким завгодно. Це не кажучи вже про неконтрольованих маргіналів: наркоманів, грабіжників, бомжів, божевільних. Тож працівникам Ферм «ОрганІнк» найліпше було мешкати всім разом, під надійним захистом.

За стінами, воротами та прожекторами «ОрганІнк» усе було непередбачуваним. А всередині все залишалося таким, як колись, за часів дитинства тата Джиммі, до того, як справи стали серйозними. Так принаймні казав тато Джиммі. Мама Джиммі казала, що це все штучне, що це тільки парк з атракціонами та що старого способу життя не повернути. Але тато Джиммі відповідав: навіщо це нищити? Можна гуляти без страху, правда ж? Проїхатися на велосипеді, посидіти у вуличному кафе, купити морозиво? Джиммі знав, що тато має рацію, бо він сам усе це робив.

Попри те, люди з КорпБеКорпу – ті, кого тато Джиммі називав нашими людьми, ці люди постійно мусили бути насторожі. Коли ставки настільки високі, невідомо, до чого може вдатися інша сторона. Інша сторона чи інші сторони, бо варто було зважати не на одну сторону. Інші фірми, інші країни, різні фракції та змовники. Довкола було забагато комп'ютерного заліза, як казав тато Джиммі. Забагато заліза, забагато софту, забагато

ворожих біоформ, забагато всілякої зброї. І забагато заздрості, фанатизму й несправедної віри.

Колись давно, за часів лицарів і драконів, королі та князі жили в замках із високими стінами, підйомними мостами й бійницями в оборонних мурах, щоб лити звідти гарячу смолу на ворогів. Так казав тато Джиммі, а ще казав, що Закриті Комплекси задумано так само. Замки потрібні, щоб ти сам зі своїми друзями мило сидів усередині в безпеці, а всіх інших тримав назовні.

— То ми королі та князі? — питав Джиммі.

— О, безперечно, — сміявся тато.

Ланч

Колись мама Джиммі працювала на Ферми «ОрганІнк». Так вони познайомилися з татом: обоє працювали в тому самому Комплексі, у тому ж проекті. Мама була мікробіологом: вона мала досліджувати протеїни біоформ, небезпечних для здоров'я свинонів, і модифікувати їхні рецептори так, щоб вони не могли зв'язатися з рецепторами клітин свинонів. Або ж розробляти ліки, що діяли як блокувальники.

— Це дуже просто, — казала вона Джиммі, охоплена одним із її пояснювальних настроїв. — Погані мікроби й віруси хочуть пробратися крізь двері клітини та їсти свинонів ізсередини. А мамина робота — майструвати замки до дверей.

На комп'ютерному екрані показала Джиммі зображення клітин і мікробів, зокрема тих, які хочуть пробратися крізь двері клітин, заразити їх і зробити так, щоб вони луснули; збільшені фотографії протеїнів і ліків, які вона колись тестувала. Усі ці зображення скидалися на банки з льодяниками в супермаркеті: прозора пластикова банка з круглими льодяниками, прозора пластикова банка з жувальним желе, прозора пластикова банка з довгими локричними спіральками. Клітини були наче прозорі пластикові банки з накривками, які можна підняти.

— А чого ти вже не майструєш замків до дверей? — запитав Джиммі.

— Бо я хотіла зостатися вдома, із тобою, — відповіла вона, дивлячись на маківку Джиммі й затягаючись сигаретою.

— А як же свинони? — занепокоївся Джиммі. — Мікроби заберуться ім усередину!

Він не хотів, щоб його приятелі-тварини луснули, як заражені клітини.

– Тепер за це відповідають інші люди, – сказала мама. Здавалося, її геть це не обходить. Дозволила Джиммі гратися зображеннями на своєму комп'ютері, а коли він навчився запускати програми, то міг грати з ними у військові ігри – клітини проти мікробів. Мама казала, що якщо він і знищить комп'ютерні дані, то це байдуже, бо всі ці матеріали вже застаріли. Хоча певними днями, коли вона здавалася енергійною, цілеспрямованою, зосередженою та спокійною, то сама любила погратися з комп'ютером. Йому подобалося, коли вона таке робила, коли здавалося, що вона добре розважається. Була тоді приязною. Була як справжня мама, а він як справжня дитина. Але такі настрої не тривали довго.

Коли вона кинула роботу в лабораторії? Коли Джиммі розпочав повночасне навчання в першому класі Школи «ОрганІнк». Щось тут не збігалося, бо якщо вона хотіла залишатися з Джиммі вдома, то чому зробила це саме тоді, коли Джиммі надовго йшов із дому? Джиммі ніколи не міг зрозуміти причин, а коли вперше почув це пояснення, був замалим, щоб навіть подумати про це. Знав тільки, що Долорес, домашню няню з Філіппін, звільнено, і він дуже за нею сумував. Вона називала його Джим-Джим, усміхалася, сміялася, готувала йому яйце так, як він любив, співала пісень і все йому дозволяла. Але Долорес мусила піти, бо тепер справжня мама Джиммі постійно буде вдома, – а це мало бути подарунком для нього. Нікому не потрібні дві мамусі, еге ж?

«О так, потрібні, – думав Сніголюд. – Справді потрібні».

У пам'яті Сніголюда закарбувалося виразне зображення його матері – чи матері Джиммі, – як вона сиділа за кухонним столом, усе ще в купальному халаті, коли він повертався зі школи на ланч. Перед нею стояла неторкана філіжанка кави, вона виглядала крізь вікно й курила. Халат мав маджентову барву, цей колір досі його непокоїв, тільки-но він його бачив. Зазвичай жодного ланчу для нього не було наготовано, він мусив робити це сам, а єдиним материним внеском були промовлені байдужим голосом указівки. («Молоко в холодильнику. Праворуч. Ні, праворуч. Не знаєш, де в тебе права рука?») Голос здавався змученим, може, вона була ним змучена. А може, була хворою.

– Ти заражена? – запитав він одного дня.

– Про що ти, Джиммі?

– Як ті клітини.

– А, ясно. Ні, не заражена, – сказала вона. Відтак, за мить: – А може, і так.

Але, коли він скривився, вона відразу ж це заперечила.

Понад усе Джиммі хотів її розсмішити – зробити її щасливою, такою, як, йому здавалося, він її пам'ятав. Розповідав їй про смішні випадки, що трапилися в школі, випадки, які намагався видати за смішні або й просто вигадував. («Керрі Джонсон наклала купу на підлозі»). Плигав кімнатою, косив очима й пищав, як мавпа. Цей трюк діяв на кількох дівчаток із його класу й майже на всіх хлопців. Шмарував на носа арахісове масло й намагався злизати його язиком. Переважно ці дії дратували маму. «Це невесело, це негарно. Припини, Джиммі, у мене від тебе голова болить». Але інколи витискав із неї усмішку чи й більше. Ніколи не знав, як це подіє.

Час від часу на нього чекав справжній ланч, так поданий і такий екстравагантний, що він лякався: з якої це нагоди? Стіл накрито, паперова серветка – кольорова паперова серветка, як на святковому обіді, – сандвіч з арахісовим маслом і желе, його улюблена комбінація; але сандвіч був круглим, як обличчя, голова арахісова, усмінене обличчя желе. Мама була тоді старанно вдягнена, усмішка на вкритих помадою губах – наче відображення желевної усмішки на сандвічі, вона вся – увага до нього, до його дурних історій, щиро дивиться на нього, очі блакитніші за блакить. У такі дні вона нагадувала йому порцелянову раковину: чисту, блискучу, тверду.

Він знав, що мусить цінувати зусилля, укладені нею в цей ланч, тож також докладав зусиль:

– Ох, мій улюблений! – казав він, заковуючи очі, потираючи живіт у карикатурному голоді, перебільшуючи. Але досягав, чого хотів, бо тоді вона сміялася.

Підрісши й похитрішавши, він виявив, що в ті дні, коли не міг здобути схвалення, міг принаймні викликати якусь реакцію. Усе ж ліпше, ніж байдужий голос, порожні очі, змучений погляд крізь вікно.

– Можна мені мати kota? – починав він.

– Ні, Джиммі, тобі не можна мати kota. Ми вже про це розмовляли. Коти можуть переносити інфекції, шкідливі для свинонів.

– Але тебе це вже не обходить. – Це лукавим голосом.

Зітхання, видих диму.

– Інших обходить.

– Можна мені мати собаку?

– Ні. Собак теж не можна. Не міг би ти зайнятися чимось у своїй кімнаті?

– Можна мені мати папугу?

– Ні. А тепер припини. – Насправді вона й не слухала.

– Можна мені мати нічого?

– Ні.

– О, добре! – викрикував він. – Я можу не мати нічого! Тож мушу мати щось! Що я можу мати?

– Джиммі, інколи ти як чиряк на дупі, знаєш?

– Можна мені мати маленьку сестричку?

– Ні!

– Тоді маленького братчика? Можна?

– Ні означає ні! Ти мене не чуєш? Я сказала ні!

– Чого ні?

То був основний момент, який усе вирішував. Мама могла заплакати, підхопитися і вибігти з кімнати, грюкнувши дверима, або могла заплакати та пригорнути його. Або жбурнути філіжанку кави й закричати: «Це все гівно, саме гівно, це безнадійно!» Могла навіть ударити Джиммі, а тоді заплакати й обійняти його. Або ж могла бути довільна комбінація цього всього.

Або ж це міг бути тільки плач, голова, зіперта на руки. Вона починала тремтіти, важко дихала, заходилася плачем і хлипала. Тоді він не знав, що робити. Так любив її, коли робив нещасною або коли вона робила нещасним його: у такі миті він насилу розумів, хто кого мучить. Гладив її, тримаючись позади неї, як гладив би бездомного пса, тягнув руку й казав: «Мені так шкода, мені так шкода». І він насправді шкодував, але було в цьому й щось інше: він тішився і поздоровляв себе за те, що йому вдалося досягти такого ефекту.

А ще він боявся. Балансував на вістрі ножа: чи не задалеко він зайшов? А якщо так, то що буде далі?

Полудень

Полудень – найгірший час доби через сліпуче сонце й вологу. Близько одинадцятої Сніголюд знову відступає в ліс, так, щоб і не бачити моря, бо шкідливе проміння відбивається від води й дістається до нього, навіть якщо він захищений від неба. Тоді в нього з'являються почервоніння й пухирі. Згодився б тюбик із добрим кремом від сонця, якби він міг таке знайти.

Першого тижня, коли Сніголюд мав більше енергії, він змайстрував собі халабуду з опалих галузок і рулончика клейкої стрічки та пластикового брезенту, знайдених у багажнику розбитої машини. Мав тоді ножа, але загубив його за тиждень чи, може, за два тижні. Мусить ліпше стежити за тижнями. Ніж був кишеньковим, із двома лезами, шилом, напильничком, пилочкою для нігтів і штопором. А ще маленькі ножиці, якими він обрізав нігті на ногах і стрічку. Ножиць було шкода.

Він дістав такого ножа від батька на свій дев'ятий день народження. Той завжди дарував йому інструменти, намагаючись виховати його більш практичним. На батькову думку, Джиммі не міг і лампочки вкрутити. «Хто хоче вкручувати лампочки? – промовляє голос у Сніголюдовій голові. Цього разу це комік-конференсьє. – Ліпше я вкручуватиму в ліжку».

– Стули пельку, – каже Сніголюд.

– Ти дав йому долар? – запитала Орикс, коли він розповів їй про ножа.

– Ні. Навіщо?

– Треба платити, коли хтось дає тобі ножа. Тоді невдача тебе не поріже. А я не хотіла б, щоб невдача тебе порізала, Джиммі.

– Хто тобі таке сказав?

– Ох, хтось, – відповіла Орикс. Хтось відіграв значну роль у її житті.

– Який хтось? – Джиммі ненавидів цього хтоса – безликого, безокого, глузливого, усе, що він мав, – це руки й цюцюрка, одна, подвійна, багато, – але Орикс уже наблизилася губи до

його вуха й шепотіла: «Ох, ох, хтось, один», сміючись, тож як він міг сконцентруватися на своїй дурній старій ненависті?

За нетривалих халабудних часів він спав на розкладному ліжку, яке приволік із бунгало за пів милі звідси. Металева рама, пінопластовий матрац, пружинна сітка. Першої ж ночі на нього напали мурашки, тож він наповнив чотири банки водою та поставив у них ніжки ліжка. Це стримало мурашок. Але під брезентом збиралося гаряче вологе повітря, і це було незручно: уночі, на рівні моря, без вентилявання вологість сягала ста відсотків. Пара від його дихання осідала на пластику.

А ще дошкуляли енунси, прокопувалися крізь листя й обнюхували йому пальці ніг, нюшили довкола нього, наче він став уже стервом; а одного ранку він прокинувся і побачив трьох свинонів, які витріщалися на нього крізь пластик. Один із них був самцем, здається, він угледів зблиск білого ікла. Свинонів було задумано без іклів, але, можливо, вони повернулися до первісного типу, здичавівши. Цей процес відбувався у них швидко з огляду на гени швидкого дозрівання. Закричав на них, замахав руками, і вони втекли, та хто може сказати, що зроблять наступного разу, опинившись поблизу? Вони або вовкопси невдовзі зрозуміють, що в нього більше немає струмелета. Викинув його, коли не стало віртуальних зарядів. Дурний він був, що не поцупив зарядки, – помилка, як і влаштувати собі помешкання просто на землі.

Тож він перебрався на дерево. Там не було ні свинонів, ні вовкопсів, та й енунсів небагато: вони віддавали перевагу підліску. З наламаного віття та клейкої стрічки він спорудив грубу платформу, сперту на найтовщі гілки. Вийшло незле: насправді він краще майстрував, ніж думав про нього батько. Спершу забрав туди пінопластовий матрац, але мусив викинути, коли той почав пліснявіти та спокусливо пахнути томатним супом.

Пластиковий брезент халабуди зірвала й занесла кудись надзвичайно сильна буря. Але сітка ліжка зосталася, він далі може користуватися нею опівдні. Відкрив, що коли влягтися на ній рівно, на спині, широко розклавши руки й відкинувши простирadlo, наче святий, розпластаний і готовий до підсмажування, то це краще, ніж лежати на землі: принаймні якесь повітря цілковито обвіває його тіло.

Нізвідки з'являється слово: мезозой. Може бачити й чути це слово, але годі його піймати. Не може ні до чого його причепити. Останнім часом це нерідко трапляється, таке розпорошення значень, позиції з його улюбленого списку слів відлітають у небуття.

– Це лише спека, – каже він сам собі. – Отямлюся, коли піде дощ.

Пітніє так, що майже це відчуває; по ньому повзуть струмки поту, але інколи виявляється, що це комахи. Схоже, хрущі вважають його привабливим. Хрущі, мухи, бджоли, наче він

став уже мертвечиною або однією з тих неймовірно смердючих квіток.

Найліпше в цих полудневих годинах те, що він принаймні не відчуває голоду: від самої думки про їжу його нудить, наче з'їв шоколадний торт у лазні. Добре б уміти охолоджуватися, висолопивши язика.

Зараз сонце у всьому блиску – зеніт, так це звалося. Сніголюд лежить, розпластавшись на сітці ліжка, у плинній тіні. «Удаймо, що це канікули!» Цього разу голос учительки, жвавий, опікунчий. Міс Стреттон Звітть-мене-Саллі, із товстим задом. Удаймо те, удаймо се. Перші три роки школи тебе змушують прикидатися, а тоді беруть на замітку, якщо робиш те саме. «Удаймо, що я з тобою, товстозада, і з усіма іншими, готовими виссати мені мозок крізь цюцюрку».

Почувся легкий порух? Зиркає на себе, униз: нічого. Саллі Стреттон зникає, ну й гаразд. Треба йому знайти більше способів, щоб убити свій час. Свій час, яка банкрутська ідея, наче він отримав скриньку з часом собі у власність, повну по вінця годинами та хвилинами, і може витратити їх, ніби гроші. Проблема в тому, що скринька дірява й час спливає, хай що з ним роби.

Наприклад, він міг би щось вистругати. Зроби шахи, грай сам із собою. Колись він грав у шахи з Деркачем, але на комп'ютері, а не насправжки. Переважно вигравав Деркач. Десь мусить бути інший ніж, якщо він наважиться, піде на пошуки, понишпорить у рештках, то, напевно, знайде його. Зараз, подумавши про це, він дивується, чому не надумав цього раніше.

Подумки повертається в давні часи, години, які вони проводили з Деркачем, прийшовши зі школи. Могли грати у «Вимарафон» чи щось інше. У тривимірну «Облогу Вейко», «Навалу варварів», «Швидкого Усаму». Усі вони передбачали паралельні стратегії: мусиш знати, куди ти скерувався, перш ніж кудись дістатися, але й куди скерувався інший гравець теж. Деркач добре справлявся з такими іграми, бо був майстром стрибків убік. Інколи Джиммі вигравав у «Швидкого Усаму», якщо Деркач грав на боці Невірних.

Але такої гри йому не вистругати. Це мусять бути шахи.

Або ж він міг би вести щоденник. Описувати свої враження. У домах, які ще не згоріли й не протекли, мусить бути сила-силенна паперу та ручки з олівцями, він бачив їх під час своїх грабіжницьких експедицій, але ніколи не брав нічого такого. Міг би наслідувати прадавніх капітанів кораблів: корабель тоне під час шторму, а капітан, приречений, але незламний, сидить у своїй каюті, заповнюючи бортовий журнал. Були такі фільми. Або жертви кораблетрощі на безлюдних островах: вони ведуть свої журнали один нудний день за іншим. Списки припасів, позначки про погоду, виконані дрібні дії – пришивання гудзика,

з'їдання молюска.

Він теж своєрідна жертва кораблетрощі. Міг би складати списки. Це надало б життю структури.

Але навіть самотник на безлюдному острові сподівається на майбутнього читача, когось, хто прийде пізніше, знайде його кості та його гробух і довідається про його долю. Сніголюд не може такого сподіватися, бо Деркачата не вміють читати. Кожен читач, якого він міг би собі уявити, у минулому.

По нитці спускається гусениця, повільно обертаючись, наче канатоходець, наближаючись спіралями до його грудей. Вона соковито, нереально зелена, як крапля желе, і вкрита дрібними ясними волосками. Спостерігаючи за нею, він відчуває раптовий незрозумілий приплив ніжності й радості. Вона унікальна, думає він. Ніколи не буде іншої такої гусениці. Ніколи не буде іншої такої миті, такого збігу.

Вони підкрадаються до нього без розумної причини, ці спалахи ірраціонального щастя. Імовірно, через брак вітамінів.

Гусениця зупиняється, прислуховуючись, повертаючи притуплену голову. Її великі непрозорі очі скидаються на передню частину поліцейського шолома. Можливо, вона його обнюхує, сприймає його хімічну ауру. «Ми тут не для мрій, не для того, щоби у небі витать, – каже він. – Жде нас тяжкая робота, щоби вершини долать»[6 - Рядки з гімну «Будь сильним» авторства М. Д. Бебкока, американського священнослужителя і письменника XIX ст.].

З якої атрофованої нейронної цистерни його мозку впливли ці слова? Урок Життєвих Навичок у молодшій школі. Учителю був відсталим неоконсерватором, залишком п'яних днів доісторичної бульбашки доткомів[7 - Бульбашка доткомів – економічна бульбашка, тобто спекулятивна торгівля, яка виникла внаслідок появи великої кількості нових інтернет-компаній (доткомів) та переорієнтування старих компаній на інтернет-бізнес; існувала з 1995 по 2001 рік і призвела до хвилі банкрутств та значного падіння цін серверних комп'ютерів. (Прим. ред.)]. Волосся на потилиці вже полисілої голови зібране у хвацький кінський хвіст, шкіряна куртка; золота сережка в грудчастому, покритому порами старому носі. Він налягав на самостійність та індивідуалізм, готовність до ризику, але так безнадійно, наче сам давно в це не вірив. Раз по раз виголошував якусь древню максиму, приправлену гіркуватою іронією, яка, однак, не розвіювала нудьги, або казав: «Я міг бути суперником», а тоді значущо поглядав на клас, ніби в цьому ховався глибокий зміст, який усі мали збагнути[8 - Фраза з фільму «На набережній» одного із персонажів, невдахи-боксеря, роль якого зіграв Марлон Брандо.].

Подвійна комп'ютерна бухгалтерія, банкінг у смартфоні, приготування яйця в мікрохвильовці без вибуху, заповнення заявок на житло в тому чи іншому Модулі й роботу в тому чи іншому Закритому Комплексі, дослідження генеалогічного дерева, самостійне складання шлюбних і розлучних контрактів, добір ідеального генетичного партнера, належне використання презервативів для уникнення біоформ, що передаються статевим шляхом, – такими були ці Життєві Навички. Ніхто з дітей особливо ними не переймався. Або вже знали, або не хотіли знати. Сприймали урок як годину відпочинку. «Ми тут не для мрій, не для того, щоби у небі витать. Нам слід Життєві Навички вивчать».

– Казна-що, – каже Сніголюд.

Або ж, замість грати в шахи чи вести щоденник, він міг би зосередитися на власних життєвих умовах. Тут багато місця для поліпшення, сила-силенна місця. Насамперед більше джерел їжі. Чому він ніколи не зубрив науки про корені, листя, пастки на дрібних тварин і про те, як їсти змій? Чому він згаяв свій час?

«О, любенький, не картай себе!» – жалісливо видихає жіночий голос у його вусі.

Якби тільки він знайшов печеру, гарну печеру з високою стелею та добрим вентиляванням, можливо, з якоюсь проточною водою, йому було б краще. Щоправда, за чверть милі звідси є струмочок із прісною водою, в одному місці він розливається в озерце. Спершу Сніголюд ходив туди, щоб прохолодитися, але там можуть хлюпатися чи відпочивати на березі Деркачата, діти дійматимуть його, щоб він скупався, а він не хотів показуватися їм без простирадла. Як порівняти з ними, він чудний; на їхньому тлі почуватися деформованим. Якщо ж не люди, то там можуть бути звірі: вовкопси, свинони, коториси. Водопої приваблюють хижаків. Вони лежать у засідці. Стікають слиною. Нападають. Не надто затишно.

Збираються хмари, небо темніє. Він небагато бачить між деревами, але відчуває, що світло змінилося. Зіслизає в напівсон, де бачить Орикс, яка плаває горілиць у басейні. Вбрана в одяг, здається, зроблений із делікатних білих пелюсток, тонких, як цигарковий папір. Пелюстки облягають її, розкриваючись і закриваючись, як щупальця медузи. Вона всміхається йому й легенько рухає руками, щоб утриматися на поверхні, а він знає, що їм обом загрожує велика небезпека. Тоді лунає гучний звук, наче зачинилися двері до величезного склепу.

Злива

Він прокидається від гromу й різкого вітру: насувається пообідня буря. Зривається на ноги, хапає простирadlo. Цей рев може дуже швидко наблизитися, а металева рама ліжка – не найліпше місце під час грози. Він збудував собі в лісі острівця з автомобільних шин, треба просто присісти там, щоб вони ізолювали його від землі, і перечекати бурю. Інколи падає град завбільшки з гольфові м'ячики, але їх пригальмовує покривало лісу.

Він дістається стосу шин якраз тоді, коли вибухає буря. Сьогодні тільки дощ, звичний потоп, такий сильний, що удари перетворюють повітря на туман. Вода ллється на нього, блискавки шваркають. Над головою пролітають зламані гілки, по землі в'ються струмки. Уже свіжішає, повітря наповнюється запахом свіжовмитого листа та вологої землі.

Коли дощ послабшав до мжички, а грім ущух, він потягся до своєї бетонної схованки, щоб зібрати порожні пивні пляшки. Потім до зубчастого бетонного навісу, що був колись частиною мосту. Під навісом – трикутний жовтогарячий знак, а на ньому чорна постать чоловіка з лопатою. Колись це означало: «Працюють люди». Дивно думати про нескінченну працю, копання, кування, підймання, свердління, день у день, із року в рік, століття за століттям, а тепер нескінченне розпадання, і так, мабуть, усюди. Піщані замки на вітрі.

Крізь діру збоку в бетонному навісі стікає вода. Він стоїть там, розкривши рота, ковтаючи воду, повну камінців, гілок і ще всіляких речей, про які йому не хотілося думати. Вода мусила прокласти собі тунель крізь спорожнілі будинки, засмерджені підвали, забиті канави та ще бозна-що. Потім він полощеться, викручує простирadlo. Не те щоб став надто чистим, але принаймні стер верхній шар бруду й лепу. Згодилося б мило: постійно забуває взяти хоч одне під час своїх грабіжницьких експедицій.

Наприкінці наповнює пивні пляшки. Треба роздобути ліпшу посудину – термос чи відро, щось місткіше. Крім того, пляшки незручні, слизькі, і їх складно розставити. Уявляє, що від них досі пахне пивом, хоча це тільки прийняття бажаного за дійсне. «Удаймо, що це пиво».

Йому не варто було це починати. Не варто себе мучити. Не варто дражнити себе неможливістями, наче він якась зачинена в клітці піддослідна тварина, над мозком якої ставлять марні та збочені експерименти.

– Заберіть мене назовні! – чує власні думки. Але ж він не під замком, не в ув'язненні. Де може бути більше «назовні», ніж там, де він є?

– Я ненавмисне, – каже він голосом дитини, бо в цьому настрої повертається в дитинство. – Так склалося, гадки не маю, що вийшло з-під мого контролю? Просто нехай хтось, хто-небудь вислухає мене, прошу!

Що за поганий спектакль? Він і сам не вірить. Але тепер знову плаче.

«Важливо, – промовляє книжка в його голові, – ігнорувати дрібні подразники, уникати марних ремствувань і скерувати свою ментальну енергію на безпосередню дійсність і найближчі завдання». Він це десь прочитав, не інакше. Сам ніколи не вигадав би марних ремствувань, не з власного розуму.

Витирає обличчя різком простирадла.

– Марні ремствування, – каже він уголос. Як це часто буває, відчуває, що має слухача, наче хтось невидимий, схований за листяною завісою, хитро за ним стежить.

4

Єнунс

Він має слухача: це єнунс, молодий. Може його розгледіти: блискучі очі зиркають на нього з-під куща.

– Сюди, дівчинко, сюди, дівчинко, – улещує він тваринку. Вона сахається в чагарник. Якби він над цим попрацював, якби справді спробував, то, імовірно, міг би якусь приручити, і тоді було б із ким порозмовляти. Приемно з кимось порозмовляти, казала йому Орикс.

– Ти мав би колись спробувати, Джиммі, – мовила вона, цілуючи його у вухо.

– Але ж я розмовляю з тобою.

Знову цьом.

– Хіба?

Коли Джиммі виповнилося десять, батько подарував йому маленького єнунса.

Який був на вигляд його батько? Сніголюд ніяк не може згадати цього. Мама Джиммі

зостається виразним повноколірним образом, у блискучій білій рамці, як у полярних світилах, але про батька пригадуються лише окремі подробиці: коли він ковтає, кадики рухаються вгору й униз; підсвічені вуха на тлі кухонного вікна; ліва рука, обрізана манжетом сорочки, лежить на столі. Його батько – це своєрідний колаж. Можливо, Джиммі ніколи не був достатньо далеко від нього, щоб побачити його всього.

Нагодою, щоб подарувати еунса, мав стати його день народження. Сніголюд унікав спогадів про дні народження, вони не ставали приводом для загального святкування, відколи поїхала їхня філіппінка Долорес. Доки була, завжди про них пам'ятала, пекла торт чи, може, купувала, але це однаково був справжній торт із глазур'ю та свічками, – хіба ні? Він чіпляється за реальність цих тортів; заплющує очі, підкликає їх, вони ширяють, вишикувавшись у ряд, а свічки горять, солодко й заспокійливо пахнуть ваніллю – як сама Долорес.

Зате його мама ніколи не могла згадати, скільки Джиммі років і якого дня він народився. Він мусив нагадувати їй за сніданком; тоді вона виривалася з трансу й купувала йому якийсь принизливий подарунок: піжаму для малих дітей із кенгуру й ведмедями, диск, якого не слухав би ніхто молодший за сорок років, білизну з намальованими китами, загорнула в тонкий папір, зав'язувала стрічкою та звалювала йому за обіднім столом, усміхаючись дедалі дивніше, наче хтось командував: «Усмішка!» і тицвав її виделкою.

Тоді батько закидав їх усіх незграбними виправданнями, мовляв, ця справді, справді особлива й важлива дата якось просто випала йому з голови, питав Джиммі, чи все гаразд, і надсилав йому стандартну листівку електронною поштою – вірець «Органік» із п'ятьма крилатими свинонами, що грали на конга[9 - Конга – ударний музичний інструмент африканського походження.], і написом «З Днем народження, Джиммі, нехай усі твої мрії збуваються», а наступного дня приносив йому подарунок. Цей подарунок був не подарунком, а якимось інструментом чи грою для розвитку інтелекту або іншим прихованим завданням, якому Джиммі мусив дорівнювати. Але до чого дорівнювати? Не було жодного стандарту або ж був один, але такий небезпечний і величезний, що ніхто не міг його побачити, надто ж Джиммі. Усе, чого він міг досягнути, ніколи не було ні належним, ні достатнім. За критерієм «Органік» (математика – хімія – прикладна біологія) він видавався нудно-посереднім: може, тому батько кинув казати йому, що він міг би зробити щось значно краще, якби доклав зусиль, і взявся неохоче роздавати похвали, у яких приховувалося таємне розчарування, наче Джиммі був якимось дефективним.

Тож Сніголюд цілковито забув усе про десятий день народження Джиммі, крім еунса, якого батько приніс додому в клітці. Він був крихітним, найменшим із виводка другого покоління еунсів, потомства першої пари, створеної шляхом сплайсингу[10 - Сплайсинг – процес «вирізання» новосинтезованої матричної РНК під час її дозрівання. (Прим. ред.)]. Решту виводка негайно розхапали. Батько Джиммі дав зрозуміти, що мусив витратити багато часу, кинути на шальку терезів свій вплив і потягти за численні нитки, щоб здобути тваринку, але зусилля того були варті з огляду на цю справді, справді особливу дату, що,

як завжди, припала на день раніше.

Енунси з'явилися на світ унаслідок післяробочих утіх ентузіастів біолабораторії «ОрганІнк», у межах хобі. За тих часів було багато веселих витівок: хлопці казали, що творення тварин – чудова розвага, бо завдяки йому почувашся Богом. Плоди багатьох експериментів довелося знищити, бо вони були надто небезпечними, щоб тримати їх біля себе, – кому потрібна очеретяна жаба з чіпким, як у хамелеона, хвостом, яка може залізти до ванни крізь вікно й осліпити тебе, коли ти чистиш зуби? Тоді був зміюр, невдалий покруч змії та щура, його довелося позбутися. Але енунсів в «ОрганІнк» прийняли як домашніх улюбленців. Вони не дісталися сюди із зовнішнього світу – світу поза Комплексом, тож не мали чужих мікробів і не могли нашкодити свинонам. Крім того, були гарнющими.

Маленький енунс дозволив Джиммі взяти себе на руки. Він був чорним, на писочку – чорно-біла маска, біла смужка на спині, чорні й білі кільця впоперек пухнастого хвоста. Лизнув пальці Джиммі, і Джиммі закохався в нього.

– Він не має такого запаху, як сунс, – сказав батько Джиммі. – Чиста тваринка з доброю вдачею. Спокійна. З енотів ніколи не виходило добрих домашніх тварин. Коли підростали, ставали дратівливими, могли рознести дім на друзки. Але цей начебто спокійніший. Побачимо, що робитиме цей хлопчик. Правильно, Джиммі?

Батько Джиммі останнім часом усе підлабузнювався до нього, наче покарав за щось, чого хлопець не робив, і шкодував про це. Надто часто казав: «Правильно, Джиммі?» Джиммі це не подобалося, бо він не любив бути тим, хто роздає гарні оцінки. Були ще й інші батькові порухи, без яких він радше обійшовся б, – жартівливе стусання, куйовдження волосся, спосіб, у який він вимовляв слово «синку», глибшим тоном, ніж зазвичай. Ця манера неприємної щирості дедалі посилювалася, наче батько проходив прослуховування на роль Татуса, але без великої надії. Сам Джиммі вже достатньо прикидався, тому переважно міг розгледіти таке в інших. Погладив малого енунса й промовчав.

– Хто годуватиме його та спорожнюватиме кювет? – запитала мама Джиммі. – Бо це буду не я.

Вона сказала це не сердито, а відособлено – ставила перед фактом, немов була спостерігачем, кимось стороннім; немов Джиммі й буденщина піклування про нього, його незадовільний батько, їхні суперечки, а також дедалі більший тягар їхнього життя не мали з нею нічого спільного. Здавалося, вона припинила сердитися, вибігати з дому в капцях. Стала вповільненою та замисленою.

– Джиммі тебе й не просив. Він сам це робитиме. Правда, Джиммі? – сказав батько.

– Як ти його назвеш? – запитала мама. Насправді вона не хотіла це знати, хотіла якось

поцілити у Джиммі. Їй не подобалося, коли він тішився з батькових подарунків. – Гадаю, Бандитом.

Джиммі саме так і придумав – через чорну маску.

– Ні, – відповів він. – Це нудно. Назву його Вбивцею.

– Добрий вибір, синку, – сказав батько.

– Що ж, коли Вбивця намочить підлогу, обов'язково прибери, – промовила мама.

Джиммі забрав Убивцю до своєї кімнати, де звірок уместився на подушці. Мав слабкий запах, дивний, але не відразливий, шкірянистий і різкуватий, як дороге чоловіче мило. Джиммі спав, обійнявши енунса, носом до маленького носика тваринки.

Мусив минути місяць чи два, відколи Джиммі отримав енунса, аж тут батько змінив роботу. Його знайшли мисливці за головами з «НooШкіри» й запропонували роботу на другому командному рівні, чи, як казала мама Джиммі, на віцерівні. Рамона, лаборантка з «ОрганІнк», перейшла разом із ним; вона була однією з умов, бо, як запевняв батько Джиммі, була неоціненним активом, його правою рукою. («Це жарт», – казав він Джиммі, щоб показати, що Рамона насправді не була рукою. Але Джиммі й так це знав.) Джиммі більш-менш радів із того, що бачитиме Рамону під час ланчу, – вона принаймні була знайомою, – хоча його ланчі з батьком стали нечисленними й нечастими.

«НooШкіра» була дочірньою компанією «ЗдороВайзера», тож вони переселилися до Закритого Комплексу «ЗдороВайзер». Цього разу їхній дім був у стилі італійського Відродження, з аркоподібним портиком і силою-силенною глазурованих плиток теплого коричнеуватого кольору, а внутрішній басейн був більшим. Мама Джиммі називала його «казармою». Скаржилася на сувору охорону на воротах «ЗдороВайзера», бо вартові були грубими, усіх підозрювали, полюбляли обшукувати людей, особливо жінок. Ловили від цього кайф, казала вона.

Батько Джиммі говорив, що вона робить із мухи слона. Хай там як, казав він, лише за кілька тижнів до їхнього переселення тут стався інцидент: жінка-фанатичка з ворожою біоформою, схованою в балончик з-під лаку до волосся. Якийсь агресивний сплайс Еболи чи вірусу Марбург, посилений геморагічний. Атакувала вартового, який, усупереч наказу, через спеку зняв маску з обличчя. Жінку негайно ж застрелили зі струмелета й нейтралізували в цистерні з хлором, а бідолаху вартового зтягли до сховища Агресивних Біоформ і замкнули в ізолятор, де він розплився в липку калюжу. Ніхто більше не постраждав, але, природно, вартові схвильовані.

Це не змінює факту, що вона почувається тут як в'язень, сказала мама Джиммі. Батько Джиммі відповів, що вона не усвідомлює реальності ситуації. Хоче бути в безпеці, хоче, щоб її син був у безпеці?

– То це задля мого ж добра? – запитала вона. Водночас неквапом розрізала французький тост на однакові кубики.

– Задля нашого добра. Задля нас.

– Так складається, що я не погоджуюся.

– Слава Богу, нічого нового, – відповів батько Джиммі.

На думку мами Джиммі, їхні телефони й електронну пошту зламано, а поважні маломовні прибиральники «ЗдороВайзера», які приходили двічі на тиждень – завжди парами, – були шпигунами. Батько Джиммі сказав, що в неї параноя, крім того, їм нічого приховувати, то нащо цим перейматися?

Комплекс «ЗдороВайзер» був не лише новішим, ніж «ОрганІнк», а й більшим. Містив два торговельних центри замість одного, кращий шпиталь, три данс-клуби, навіть власне поле для гольфу. Джиммі пішов до Загальної Школи «ЗдороВайзера», де спершу нікого не знав. Попри початкову самотність, було не так і погано. Насправді було навіть добре, бо він міг повторити свої старі витівки й жарти: діти в «ОрганІнк» уже звикли до його гримас. Розпочав із шимпанзе, потім став удавати, ніби блює і душиться на смерть, – обидва спектаклі були популярними, – а ще малював собі на животі голу дівчину, з промежиною там, де в нього був пупок, і змушував її рухатися.

Більше він не повертався додому на ланч. Зранку його забирав шкільний автобус – комбінований сонячно-етаноловий, – увечері привозив. У школі було ясне привітне кафе зі збалансованим харчуванням, з етнічним меню, – вареники, фалафель, – кошерними стравами за вибором, із соєвими продуктами для вегетаріанців. Джиммі так тішився, що не мусить їсти ні з ким із батьків, що йому аж голова йшла обертом. Навіть трохи посправнішав і вже не був найхудішим у класі. Якщо перерва на ланч іще тривала, а робити було більше нічого, він міг піти в бібліотеку й переглядати там старі навчальні CD-ROMи. Його улюбленцем був папуга Алекс із «Класичних Студій Поведінки Тварин». Джиммі подобався фрагмент, де Алекс вигадав нову назву для мигдалю – корковий горіх, а найбільше та його частина, коли Алексові набридли синій трикутник і жовтий квадрат і він сказав: «А тепер я відлітаю. Ні, Алексе, повертайся сюди! Де синій трикутник? Ні, синій трикутник?» Проте Алекс був уже за дверима. П'ять зірочок для Алекса!

Якось Джиммі дозволили взяти до школи Вбивцю, де вона – тепер уже офіційно вона – стала великим хітом.

– Ох, Джиммі, тобі так щастить, – сказала Вакулла Прайс, перша дівчина, у яку він уклепався. Погладила хутро Вбивці, бронзова долоня, рожеві нігті, і Джиммі відчув дриготи, немов її пальці пробігли його тілом.

Батько Джиммі проводив дедалі більше часу на роботі, але дедалі менше про неї розповідав. У «НooШкірі», подібно до Ферм «Органік», були свинони, проте менші, і використовували їх для розвитку біотехнологій, пов'язаних зі шкірою. Головна ідея полягала в пошуку методу заміни старого епідермісу на новий. Не лазерне шліфування чи дермабразія[11 - Дермабразія – метод глибокого механічного шліфування шкіри. (Прим. ред.)] короткотривалої дії, а справжнє відновлення шкіри, вільної від зморщок і вад. Для цього корисно було б виростити молоду пухленьку шкірну клітину, яка поглинула б зношені клітини шкіри тих, кому її пересадили, та замінила б їх на свої копії, як водорості на ставку.

Винагорода в разі успіху була б величезною, пояснював батько Джиммі під час однієї зі щирих чоловічих розмов віч-на-віч, до яких він останнім часом призвичаював сина. Яка заможна й колись молода, колись гарна людина, однаково жінка чи чоловік, напхана гормональними препаратами й вітамінами, але пригнічена немилосердним дзеркалом, не продасть свого дому, вілли в закритому містечку для пенсіонерів, дітей і душі, аби дістати нового копняка в сексуальний зад? Як проголошував модний логотип, «“НooШкіра” для старих». Поки що не вдалося знайти цілковито ефективну методику: дюжина потертих часом, але сповнених надії людей добровільно зголосилася стати піддослідними, не платила за лікування, але підписала відмову від можливих позовів. На виході вони мали такий вигляд, як Створіння Плісняви з Відкритого Космосу, – нерівномірний зеленкувато-коричневий тон, шкіра злазить рваними клаптями.

Але в «НooШкірі» були й інші проекти. Одного вечора батько Джиммі повернувся додому трохи напідпитку, із пляшкою шампанського. Джиммі зійшов йому з дороги, щойно це побачив. Сховав маленького мікрофона за картиною з морським узбережжям у салоні, а другого за кухонним настінним годинником – той щогодини кричав голосом іншого птаха, і це страшенно дратувало, – щоб слухати речі, які його не стосувалися. Він зібрав мікрофон у школі на уроці Неотехнології, використавши стандартні компоненти з мінімікрофонів для бездротового комп'ютерного диктування. Після кількох модифікацій вийшла чудова система для підслуховування.

– А це нащо? – запитала мама Джиммі. Мала на увазі шампанське.

– Ми це зробили, – почувся голос батька Джиммі. – Гадаю, варто трохи посвяткувати.

Борюкання; може, він намагався її поцілувати.

– Що зробили?

Бахнув корок від шампанського.

– Ходи, воно тебе не вкусить.

Пауза: мусить розлити. Так: брязкіт фужерів.

– За нас.

– Що ви зробили? Мушу знати, за що п'ю.

Чергова пауза: Джиммі уявив, як батько ковтає слину, як його кадик підіймається й опускається, погойдується.

– Наш проект нейрорегенерації. Ми виростили всередині свинонів справжню нову тканину кори мозку. Нарешті, після стількох провалів! Подумай про можливості для жертв інсультів і...

– Це все, чого ми потребуємо, – сказала мама Джиммі. – Більше людей зі свинячими мізками. Наче їх і так замало?

– Ти не можеш хоч раз подумати позитивно? Вічно той негатив: це недобре, те недобре, усе недобре, як тебе послухати, то нема нічого достатньо доброго!

– Про що подумати позитивно? Про новий вигаданий вами спосіб обдерти купку доведених до відчаю людей? – сказала мама Джиммі своїм новим поважним і геть не сердитим голосом.

– Господи, яка ж ти цинічна!

– Ні, це ви цинічні. Ти та твої спритні партнери. Твої колеги. Це недобре, уся організація зла, це моральна клоака, і ти це знаєш.

– Ми даємо людям надію! Сподіваюся, це не здирництво!

– З цінами «НooШкіри» – так. Ви здійсмаєте ажіотаж довкола своїх товарів, забираєте всі їхні гроші, а коли їхня каса вичерпається, то припиняється й операції. Що ж до тебе та твоїх друзяк, то пацієнти можуть собі гнити. Не пам'ятаєш, про що ми колись розмовляли, чого ми хотіли? Поліпшення життя людей – не лише людей із грішми. Колись ти був таким... тоді ти мав ідеали.

– Певно, – змученим голосом відповів батько Джиммі. – Я й тепер їх маю. Просто не можу собі їх дозволити.

Пауза. Мама Джиммі мусила замислитися над цим.

– Хай так, – сказала вона, – знак, що не збирається складати зброю. – Хай так, є різні дослідження. Те, що ти робиш, – цей свинячий мозок. Ти втручаєшся в будівельні елементи життя. Це аморально. Це... святокрадство.

Брязь! – по столі. Не рукою. Пляшкою?

– Не вірю власним вухам. Кого ти наслухалася? Ти ж освічена, сама цим займалася! Це тільки білки, ти це знаєш! У клітинах і тканинах немає нічого святого, це просто...

– Я знайома з теорією.

– Завдяки цьому маєш чим платити за житло та що покласти на стіл. Не у твоєму становищі так високо задирати носа.

– Я знаю, – почувся голос мами Джиммі. – Повір мені, це єдине, що я насправді знаю. Чому ти не можеш знайти якоїсь чесної роботи? Справді потрібної всім?

– Наприклад, якої і, наприклад, де? Хочеш, щоб я копав канави?

– Ти принаймні мав би чисте сумління.

– Ні, це ти мала б! У тебе невротичне почуття вини. Чому ти сама не викопаш кількох канав? Принаймні поворошила б своїм задом. Може, кинеш курити, – ти ж одноособова фабрика емфіземи, плюс власноручно підтримуєш тютюнові компанії. Подумай про це, якщо ти настільки високоморальна. Це такий народ, що й шестирічних підсаджують, роздаючи їм безплатні пробники.

– Я все це знаю. – Пауза. – Я курю, бо в мене депресія. Тютюнові фірми заганяють мене в депресію, ти заганяєш мене в депресію, Джиммі заганяє мене в депресію, він перетворюється на...

– Прийми кілька таблеток, коли в тебе така срана депресія!

– Нема потреби лаятися.

– А я думаю, що є! – Те, що батько Джиммі кричить, не така вже й новина, але те, що він іще й лається, привернуло увагу Джиммі. Може, перейдуть до дії, розіб'ють скло? Він боявся – той холодний клубок у шлунку повернувся, а водночас відчував, що мусить слухати. Якщо має статися катастрофа, якийсь остаточний колапс, він повинен бути його свідком.

Проте нічого не відбувалося, лише долинув звук, наче хтось виходив із кімнати. Хто з них? Хай хто б це був, зараз підніметься нагору перевірити, чи Джиммі спить і чи нічого не чує. Тоді можуть позначити галочкою відповідний пункт у своєму контрольному списку Чудового Батьківства, який обое подумки ведуть. Не ті погані речі, які вони робили, так сердили Джиммі, а добрі речі. Речі, що мали бути добрими або достатньо добрими для нього. Речі, за які вони подумки ляскали себе по спині. Нічого про нього не знали, що любив, що ненавидів, за чим сумував. Думали, він лише те, що вони бачать. Милий хлопець, однак дурнуватий, трохи паяц. Не найблисучіша зірка Всесвіту, не числова людина, але не можна мати всього, чого хочеш, принаймні не цілковитий невдаха. Хай там як, не вживає ні алкоголю, ні наркотиків, як багато хлопців його віку, тож постукай по дереву. Він чув, як батько сказав колись: «Постукай по дереву», наче Джиммі конче мусив зашкваритися, вийти з колії, але просто ще не встиг цього зробити. Нічого не знали про ту іншу таємну особу, що жила всередині нього.

Вимкнув комп'ютер, зняв навушники, загасив світло й ліг у ліжку, тихо й обережно, бо там уже була Вбивця. Лежала в ногах, їй там подобалося, везькала язичком йому по п'ятах, злизуючи сіль. Було лоскітно, він трусився від сміху, із головою накрившись ковдрою.

Молоток

Минуло кілька років. Мусили минути, думає Сніголюд: насправді не надто їх пам'ятає. Тільки й того, що в нього ламався голос, а на тілі з'явилося волосся. Це не викликало в нього особливих дрозів, хоча, звісно, якби не з'явилося, було б гірше. Наросло трохи м'язів. Він почав бачити еротичні сни та страждати від постійної втоми. Думав про дівчат, переважно абстрактно, про дівчат без голів і про Вакуллу Прайс із головою, хоча вона й не хотіла ходити з ним. А прищі, були вони в нього? Чи це тому? Не може згадати, хоча, за спогадами, обличчя його суперників були ними всипані.

«Корковий горіх», – казав він усім, хто його агрив[12 - Дратував (сленг.)]. Усім, крім дівчат. Ніхто, окрім нього й папуги Алекса, не знав достеменно, що означає «корковий горіх», тож це було доволі образливо. Стало модним серед дітей Комплексу «ЗдороВайзер», тому Джиммі вважали середньо-крутим. Гей, корковий горіху!

Його таємним найліпшим другом була Вбивця. Промовисто, що єдина особа, з якою він міг розмовляти, – це енунс. Наскільки можливо, уникав спілкування з батьками. Тато був корковим горіхом, а мама занудою. Він уже не боявся їхнього негативного електрополя, просто вони його втомлювали, чи принаймні так він собі сказав.

У школі він їх люто зраджував. Малював очі на кісточках обох вказівних пальців, а великі пальці ховав у кулаки. Тоді рухав великими пальцями вниз і вгору, щоб змусити роти розкриватися й закриватися, показував, як ці дві руко-лялечки сваряться. Права рука – Лихий Тато, ліва рука – Праведна Мама. Лихий Тато бушував, теоретизував і виголошував помпатичну маячню. Праведна Мама скаржилась і звинувачувала. У космології Праведної Мами Лихий Тато був єдиним джерелом гемороїдів, клептоманії, глобального конфлікту, несвіжого дихання, ліній розламу тектонічних плит і засмічених зливних труб, а ще всіх мігрень і менструальних спазмів, яких зазнавала Праведна Мама. Це його шоу в ідальні було хітом; збирався цілий натовп із проханням: «Джиммі, Джиммі, давай Лихого Тата!» Інші діти мали силу варіацій і пропозицій, зачерпнутих із життя власних батьківських одиниць. Дехто пробував малювати очі собі на пальцях, але вони не були такими майстрами діалогу.

Зайшовши задалеко, Джиммі відчував провину. Не годилося показувати, як Праведна Мама плаче в кухні, бо їй луснули яйники; не варто було влаштовувати сексуальну сцену з Понеділковими Спеціальними Рибними Паличками, двадцять відсотків Справжньої Риби, – Лихий Тато звалився на одну з них і порвав на шматки від пристрасті, бо Праведна Мама дулася в порожній коробці з-під печива й не хотіла вийти. Ці скетчі були негідними, хоча, звісно, це його не зупиняло. Ще й були дуже близькими до неприємної правди, яку Джиммі не хотілося досліджувати. Але інші діти заохочували його, а він не міг опиратися оплескам.

– Усе гаразд, Убивце? – питав він. – Не було це надто ницо?

Ницо – це слово, яке він нещодавно відкрив. Праведна Мама часто його вживала.

Убивця лизала йому носа. Завжди йому пробачала.

Одного дня Джиммі повернувся зі школи, а в кухні на столі лежала записка. Від його мами. Щойно він побачив напис зверху – «Для Джиммі», двічі підкреслений чорним, – як уже знав, що буде в тій записці.

«Любий Джиммі, – було там написано. – Ля-ля-ля, достатньо довго страждала від докорів сумління, ля-ля-ля, не можу більше вести життя, не лише позбавлене власного сенсу, але й ля-ля-ля». Знає, що, ставши достатньо дорослим, Джиммі обдумає наслідки ля-ля-ля, погодиться з нею та зрозуміє. Вона вийде на зв'язок із ним пізніше, якщо буде така змога. Ля-ля-ля, її неодмінно шукатимуть, тож вона мусить сховатися. Це рішення прийняла не без глибоких роздумів, душевного розтину та страждання, але ля-ля-ля. Вона завжди дуже його любитиме.

Може, вона й любила Джиммі, думає Сніголюб. По-своєму. Хоча тоді він у це не вірив. З іншого боку, може, і не любила. А все-таки мала б відчувати до нього позитивні емоції. Невже не повинно існувати жодного материнського зв'язку?

«П. С., – приписала вона. – Я забрала із собою Вбивцю, щоб випустити її на волю, бо знаю, що вона буде щасливішою, живучи диким вільним життям у лісі».

У це Джиммі теж не вірив. Не тямився з люті. Як вона могла? Убивця належала йому! І Вбивця – свійська тваринка, сама буде безпорадною, не зможе про себе подбати, перший же голодний звір порве її на пухнасті чорно-білі клапті. Але мати Джиммі та до неї подібні мусили мати рацію, думає Сніголюб, а Вбивця та інші звільнені енунси чудово впоралися, бо як інакше пояснити їхню дратівливо-велику популярність, що заселила цей перелісок?

Джиммі сумував тижнями. Ні, місяцями. За ким він сумував більше? За мамою чи за модифікованим скусом?

Мати залишила ще одну записку. Не записку – безсловесне послання. Зламала домашній комп'ютер батька Джиммі: не просто стерла вміст – розстрожила його молотком. Насправді вдалася до всіх інструментів із набору «Містер Домашній Майстер», який батько Джиммі старанно утримував, хоча рідко ним користувався. Ще дужче розстрожила власний комп'ютер. Отож, ні батько Джиммі, ні люди з «КорпБеКорпу», які невдовзі з'явилися, гадки не мали, які закодовані листи вона могла надсилати, яку інформацію могла скинути й забрати із собою.

Що ж до того, як проминула контрольні пункти й ворота, казала, що йде лікувати зубний канал до стоматолога в одному з Модулів. Мала документи, усі потрібні дозволи, а історія була правдивою: спеціаліст із зубних каналів зі стоматологічної клініки «Здоровайзера» зліг з інфарктом, заступника ще не призначено, тож удалися до лікарів іззовні. Вона справді умовилася зі стоматологом із Модуля, що виставив потім татові Джиммі рахунок за час, на який вона не з'явилася. (Тато Джиммі відмовився платити, бо це не він пропустив візит, пізніше вони зі стоматологом кричали один на одного по телефону.) Не мала при собі жодного пакунка, жодного багажу, була надто розумною для цього. Замовила чоловіка з «КорпБеКорпу» як охоронця під час короткої поїздки на таксі від закритої залізничної станції через плебурб до навколишньої стіни Модуля, як це зазвичай робили. Ніхто ні про що їй не питав, була знайомою постаттю, мала заявку, пропуск і все потрібне. Біля воріт Корпусу ніхто їй до рота не заглядав, бо що там побачиш: хворого нерва не видно.

Чоловік із «КорпБеКорпу» або мусив бути з нею в змові, або ж його позбулися. Хай там як, не повернувся, і його більше не знайшли. Так принаймні казали. Це справді наробило галасу. Означало, що до справи були причетні інші люди. Але які інші та якою була їхня мета? Конче треба це з'ясувати, казали хлопці з «КорпБеКорпу», які допитували Джиммі.

Чи мати Джиммі щось колись йому казала? – розпитував КорпБеКошник.

«Тобто що щось?» – відповідав Джиммі. Були розмови, які він підслухав зі своїм мінімікрофоном, але не хотів про них розповідати. Час від часу мати щось таке плела, що все зруйноване й ніколи вже не буде таким, як раніше, як пляжний будиночок, що був у її сім'ї, коли вона була малою, і який змило разом із рештою пляжу, а ще доволі численними східними прибережними містами, коли рівень моря швидко піднявся, а потім з'явилася величезна припливна хвиля через вулкан на Канарських островах. (Вони вивчали це в школі, у розділі геолономіки. Відеосимуляція сподобалася Джиммі, здавшись йому напрочуд живою.) Ще вона пхінкала про грейпфрутовий сад свого діда у Флориді, що висох, як гігантська родзинка, коли не стало дощів. Того ж року озеро Окічобі скорчилося до смердючої болотної калюжі, а Еверглейдс горів три тижні поспіль.

Але всі батьки так нарікали. «Пам'ятаєш, як можна було їздити куди завгодно? Пам'ятаєш, як усі жили в плебурбах? Пам'ятаєш, як можна було без страху летіти будь-куди на світі? Пам'ятаєш Нью-Йорк ще до Нового Нью-Йорка? Пам'ятаєш, як голосування було важливим?» Це все було стандартними партіями руко-лялочок з обідніх спектаклів. «Ох, як добре було колись! Бу-у-а. А зараз я йду до коробки з-під печива. Жодного сексу цієї ночі!»

Його мама було просто мамою, сказав Джиммі КорпБеКошнику. Робила те саме, що й усі мами. Багато курила.

– Вона належала до якоїсь, скажімо, організації? Приходили додому якісь дивні люди? Вона багато розмовляла по мобільнику?

– Будемо вдячні за все, чим ти зможеш нам допомогти, синку, – сказав інший КорпБеКошник. Це «синку» його зачепило. Джиммі сказав, що нічого такого не помічав.

Мама Джиммі залишила йому нове вбрання, розміру, до якого, на її думку, він невдовзі мав дорости. То було днище, як усе, що вона купувала. Ще й замале. Запхнув усе до шухляди.

Можна сказати, що його батька ця історія прибила, він перелякався. Його дружина порушила всі книжні правила, мусила вести якесь інше життя, а він про це й не здогадувався. Такі речі кидають на чоловіка недобру тінь. Він казав, що в знищеному нею домашньому комп'ютері не було жодної важливої інформації, але однаково мусив так сказати, а перевірити неможливо. Тоді його допитували, не вдома, деінде, і доволі довго. Можливо, з тортурами, як у старих фільмах чи на певних огидних вебсайтах, з електродами, гумовими палицями й розпеченими цвяхами, Джиммі дуже цим переймався, і йому було фігово. Чому він не побачив, як усе це наближається, і не відвернув, замість гратися в негідного черемовця?

Доки батька не було, удома сиділи дві чавунні КорпБеКошниці. Доглядали Джиммі, принаймні так це називалося. Одна усміхнена, інша із застиглим виразом обличчя. Часто телефонували по своїх ефірниках, переглядали альбоми з фотографіями, нищпорили в шафах матері Джиммі й намагалися його розговорити. «Вона була справді вродливою. Гадаєш, мала друга? Часто вибиралася до плебурба?» «Нащо їй туди вибиратися?» – сказав Джиммі, а вони відповіли, що декому там подобається. «Чому?» – спитав Джиммі, а та із застиглим обличчям сказала, що е всілякі збоченці, а усміхнена зареготала, почервоніла й додала, що там можна здобути те, чого тут нема. «Що саме?» – хотів був запитати Джиммі, але промовчав, бо відповідь могла б уплутати його в нові запитання про те, що матері подобалося або що вона хотіла здобути. Він достатньо зраджував її в шкільній ЗдороВайзерській ідальні й не збирався більше цього робити.

Обидві жінки готували огидні омлети, тверді, як підошва. Намагалися пробити оборону Джиммі, годуючи його. Коли ж це не спрацювало, розморожували обіди в мікрохвильовці й замовляли піцу. «То твоя мати часто ходила до торговельного центру? Ходила на танці? Б'юся об заклад, що так». Джиммі кортіло їх звіздувати. Був би дівчинкою, міг би заридати, змусивши їх співчувати йому й заткнутися.

Повернувшись звідти, де його тримали, батько Джиммі ходив на консультації до психолога. Мав такий вигляд, наче потребував цього, його обличчя було зеленим, очі – червоними й опухлими. Джиммі теж ходив на консультації, але це був згаяний час.

– Ти мусиш бути нещасним, відколи мати зникла.

– Так, справді.

– Ти не повинен звинувачувати себе, синку. Не твоя провина, що вона пішла.

– Про що ви?

– Усе гаразд, можеш висловити свої емоції.

– Які емоції ви хочете, щоб я висловив?

– Ти не мусиш бути неприязним, Джиммі, я знаю, як ти почуваєшся.

– Якщо ви вже знаєте, то чого мене питаєте?

І так далі.

Тато сказав Джиммі, що вони обидва чоловіки, тож мусять прориватися як можуть. І вони проривалися. Проривалися й проривалися, щоранку наливали собі помаранчевий сік, складали посуд у посудомийку, якщо не забували, а після кількох тижнів проривання обличчя батька Джиммі вже не було зеленуватим, і він почав грати в гольф.

Схоже, у глибині душі він не так уже й погано почувався, коли найгірше минуло. Почав насвистувати під час гоління. Голився частіше. Після доволі довгого відтинка часу до них перебралася Рамона. Життя набуло інших контурів, звелось до дедалі вибуховіших турів сексу з хихотінням за зачиненими дверима, що не були, однак, звуконепроникними. Джиммі тим часом підкручував музику й намагався не слухати. Міг сховати в їхній кімнаті жучка та стати співучасником шоу, але йому бридко було й думати про це. Правду кажучи, це все його бентежило. Якось вони з батьком зіткнулися в коридорі на верхньому поверсі, і це було обтяжливо для обох. Батько Джиммі мав на собі купальний рушник, вуха смішно стирчали при голові, щоки почервоніли від нещодавнього еротичного змагання. Джиммі почервонів від сорому й удав, що не помітив. Ці два переповнених гормонами закоханих кролики могли мати достатньо пристойності, щоб займатися цим у гаражі, замість перепихатись у Джиммі під носом. Через них він почувався невидимим. Не сказати, що хотів би почуватися якось інакше.

«Відколи це тривало?» – замислився тепер Сніголюд. Чи вони обое займалися цим за загородами свинонів, у біокостах і фільтромасках? Він так не вважав, його батько був оленем, але не засранцем. Звісно, це могло й поєднуватися: засраний олень, оленячий засранець. Але його батько (так йому принаймні здавалося) був надто незграбним і невмілим брехуном, не міг твердо стати на шлях зради так, щоб це не привернуло матеріної уваги.

Хоча, може, і привернуло. Може, тому вона й утекла або почасти тому. Не замахнешся молотком, не кажучи вже про електричну викрутку та трубний ключ, на комп'ютер чоловіка, якщо він не розлютив тебе вкрай.

Не те щоб вона загалом не була розлючена: її гнів вийшов далеко за межі одного-єдиного мотиву.

Що більше Сніголюд про це думає, то більше переконується, що Рамона з його батьком зберігали цноту. Чекали, доки мати Джиммі забереється геть, розсипавшись на пікселі, і тієї ж миті впали одне одному в обійми. Інакше не було б цього тривалого бездоганного цнотливого витріщання в Бістро Андре в «Органік». Якби між ними щось було, на людях вони трималися б офіційно й байдуже, уникали б одне одного, влаштовуючи собі швидкі

брудні побачення в задимлених закамарках, плутаючись у власних відірваних гудзиках і зламаних «блискавках» на офісних килимах, обгризаючи одне одному вуха на стоянках машин. Не морочили б собі голови тими антисептичними ланчами, коли батько втуплювався в стіл, а Рамона тим часом розріджувала сиру моркву. Не стікали б слиною над зеленню та пирогами зі свининою, використовуючи малого Джиммі як живий щит.

Ні, Сніголюд їх не засуджує. Він знає, як це буває – або бувало. Тепер він дорослий, і в нього значно гірші речі на совісті. Хто він, щоб їх звинувачувати?

(Він їх звинувачує.)

Рамона садовила Джиммі, дивилася на нього великими щирими розмазаними очима в чорній бахромі вій і казала: знає, що йому дуже важко, що це травма для них усіх, що їй теж важко, хоча він, знаєш, може так не думати, і вона розуміє, що не замінить йому справжньої матері, але сподівається, що вони можуть бути друзями. Джиммі сказав: «Звісно, чому ні», бо, незалежно від зв'язку з батьком, Джиммі вона подобалася, і він хотів зробити їй приємність.

Вона спробувала. Сміялася з його жартів, інколи з певним запізненням, – не була словесною людиною, згадав він. Час від часу, коли батька не було, готувала для них у мікрохвильовці вечерю для себе та Джиммі, її коником були лазанья і салат «Цезар». Подеколи переглядала з ним DVD-фільми, сідала поруч на канапі, зробивши спершу миску попкорну й поливши його розтопленим заміном масла. Занурювала в попкорн жирні пальці й облизувала їх під час особливо страшних епізодів. Джиммі тим часом намагався не дивитися їй на груди. Питала, чи не хотів би він про щось у неї дізнатися, ну, знаєш. Вона та його тато, і що сталося з подружжям. Він казав, що не хоче.

Уночі потайки сумував за Вбивцею. Також – у якомусь не до кінця зрозумілому закамарку – за своєю справжньою дивною незадовільною жалюгідною мамою. Куди вона пішла, яка небезпека їй загрожує? Те, що загрожує, було очевидним. Її шукатимуть, він це знав, а якби був нею, не хотів би, щоб його знайшли.

Але вона написала, що вийде на зв'язок із ним, то чому ж цього не робила? За певний час він отримав кілька поштівків з англійськими марками, тоді з аргентинськими. Були підписані «тітка Моніка», але він знав, що це від неї. «Сподіваюся, у тебе все гаразд», і більше нічого. Мусила знати, що ці поштівки прочитає сотня шпигунів, перш ніж вони дістануться Джиммі. І мала рацію, бо після кожної з них приходили КорпБеКошники й випитували, хто така тітка Моніка. Джиммі казав, що не знає. Не думав, що його мама справді була в тій країні, звідки походили марки, вона занадто розумна для цього. Мусила зробити так, щоб хтось інший вислав їх замість неї.

Чи вона йому не довіряла? Очевидно, ні. Він відчував, що розчаровував її, підвів у чомусь суттєвому. Ніколи не міг зрозуміти, чого від нього вимагали. Якби ж він мав ще один шанс зробити її щасливою.

– Я – це не мое дитинство, – у голос промовив Сніголюд. Ненавидить ці спогади. Не може їх вимкнути, не може змінити теми, не може вийти з кімнати. Йому потрібна більша внутрішня дисципліна або ж містична силаба, яку він міг би раз у раз повторювати, щоб зберегти рівновагу. Як це називалося? Мантри. Вони вивчали таке в початковій школі. «Добре, класе, а зараз сидімо тихо, як мишки, ти теж, Джиммі. Сьогодні вдаймо, що ми живемо в Індії та промовляємо мантри. Як весело, правда? Виберіть слово, кожен своє, щоб у кожного була власна особлива мантра».

– Тримайся слів, – каже він собі. Дивні слова, старі слова, рідкісні слова. Валентність. Норна. Серендіпіті. Арпеджіо. Хтивість. Зникнувши йому з голови, зникнуть звідусіль, назавжди. Наче їх ніколи й не було.

Деркач

Деркач з'явився за кілька місяців до зникнення матері Джиммі. Ці дві події сталися того ж року. Який був зв'язок між ними? Жодного, крім того, що вони добре знаходили спільну мову. Деркач був одним із мізерної жменьки приятелів Джиммі, які подобалися матері. Переважно вона вважала його друзів-хлопців дитякуватими, а дівчат – безголовими або гулящими. Вона ніколи не вживала цих слів, але можна було так сказати.

А от Деркач – Деркач був іншим. Дорослішим, як вона казала, насправді дорослішим за багатьох дорослих. З ним можна було вести об'єктивну розмову, у якій події та гіпотези простежувалися й вели до логічних висновків. Не те щоб Джиммі був колись свідком їхніх розмов, але вони мусили розмовляти, бо інакше вона так не сказала б. Коли та як відбувалися ці логічні дорослі розмови? Він часто міркував про це.

– Твій друг інтелектуально чесний, – казала мати Джиммі. – Він себе не дурить.

Тоді глянула на Джиммі тими синіми очима, з добре знайомим йому виглядом ти-завдав-мені-болю. Якби ж тільки він міг бути таким – інтелектуально чесним. Черговий загадковий пункт таємного табеля, переховуваного його матір'ю в якійсь ментальній кишені. Згідно з цим табелем, він ледь-ледь набирав прохідний бал. «Джиммі ліпше впорався б з інтелектуальною чесністю, якби більше старався». І якби, срака, знав, що це

означає.

– Я не хочу вечеряти, – казав він їй знов і знов. – Просто щось перехоплю.

Як хоче корчити болісну міну, то хай демонструє її кухонному годиннику. Він його переналаштував, тож дрізд кричав пугу, а сова кар-кар. Хай для різноманітності розчаровується цим.

Він сумнівався в чесності Деркача, інтелектуальній чи якійсь іншій. Знав про нього трохи більше, ніж мати.

Коли мати Джиммі рвонула в далечінь, побушувавши з молотком, Деркач мало що сказав. Не схоже було, щоб його це захопило зненацька чи шокувало. Сказав лише, що деякі люди мусять змінюватися, а для цього їм треба бути деінде. Сказав, що хтось може бути у твоєму житті, а потім більше ні. Сказав, що Джиммі варто почитати стоїків. Ця остання частина дещо дратувала: часом Деркач надто захоплювався повчанням і зловживав цим варто. Але Джиммі цінував його спокій і ненастирливість.

Звісно, Деркач тоді ще не був Деркачем: звався Гленном. Чому два «н», а не так, як пишеться зазвичай?

– Мій тато любив музику, – пояснював Деркач, коли Джиммі зблизився з ним настільки, щоб запитати, а це відбулося не відразу. – Назвав мене на честь покійного піаніста, якогось молодого генія з двома «н»[13 - Мається на увазі Гленн Гульд (1932–1992), який певними рисами характеру нагадує Деркача].

– То він змушував тебе вчити музику?

– Ні, – відповів Деркач. – Ніколи ні до чого мене не змушував.

– То в чому суть?

– Чого?

– Твого імені. З двома «н».

– Джиммі, Джиммі, – сказав Деркач. – Не в усьому є суть.

Сніголюдові складно думати про Деркача як про Гленна, бо пізніша його особистість цілковито витіснила більш ранню. На думку Сніголюда, іпостать Деркача мусила там бути від самого початку: ніколи не було справжнього Гленна, Гленн був лише маскуванням. Тож

у спогадах Сніголюда Деркач ніколи не Гленн, не Гленн, він же Деркач, не Деркач / Гленн, не Гленн, пізніший Деркач. Завжди просто Деркач, ясно та просто.

Хай там як, Деркач економить час, думає Сніголюд. Навіщо ті rischi чи дужки, як нема в них нагальної потреби?

Деркач з'явився в ЗдороВайзерській школі у вересні-жовтні, одному з тих місяців, які колись називали осінню. Був ясний теплий сонячний день, що нічим не відрізнявся від інших. Деркача перевели в межах якоїсь операції мисливців за головами з його батьківською одиницею: звична річ у Комплексах. Діти приходили та йшли, парти заповнювались і порожніли, дружба була умовною.

Джиммі не звернув особливої уваги, коли Деркача представили їхньому класу. Зробила це Дині Райлі, їхня класна керівницка й учителька Ультратексту. Насправді її звали не Дині, це було прізвисько, яке вживали хлопці з класу, – але Сніголюд не пригадує справжнього імені. Вона не повинна була схилитися над його читекраном так низько, що її великі круглі груди майже торкалися його плеча. Не повинна була носити тісну футболку «НooШкіри», заправлену в шорти на «блискавці», це надто відволікало. Тож коли Дині оголосила, що Джиммі поводить свого нового однокласника Гленна школою та все йому покаже, то запала тиша, під час якої Джиммі намагався розшифрувати, що саме вона сказала.

– Джиммі, я попросила, – звернулася Дині.

– Так, звісно, – відповів Джиммі, закочуючи очі та щирячись, але не перетинаючи межі. Клас реготнув, навіть міс Райлі відреагувала мимовільною стриманою усмішкою. Зазвичай він умів обкрутити її своїми хлоп'ячими чарами. Він любив уявляти: якби не те, що він неповнолітній, а вона його вчителька й підлягає покаранню за аб'юз, прогризла б стіни його спальні, щоб занурити свої жадібні пальці в його юну плоть.

Джиммі був тоді самовпевненим, думає Сніголюд із поблажливостю та крихтою заздрості. Очевидно, був теж нещасливим. Поза всяким сумнівом, був нещасливим. Укладав у це багато енергії.

Коли Джиммі зосередився на Деркачеві, побачене не надто його втішило. Той був трохи вищим за Джиммі, дюйми на два, а ще худішим. Пряме темно-каштанове волосся, засмагла шкіра, зелені очі, напівусмішка, холодний погляд. Одяг темний, без логотипів, малюнків чи написів, – безіменний. Можливо, був старшим за інших або ж намагався так поводитися. Джиммі задумався, яким видом спорту він займався. Не футбол, нічого надто силового. Недостатньо високий для баскетболу. На думку Джиммі, не скидався ні на

командного гравця, ні на дурня, що напивався б на травму. Може, теніс (Джиммі сам грав у теніс).

Під час ланчу Джиммі забрав Деркача, вони трохи попоїли, – Деркач узяв два величезних сойбургери та великий шматок пирога з кокосовим смаком, можливо, намагався набрати вагу, – а потім обійшли згори донизу та знизу догори всі зали, позаглядали в класи й лабораторії, а Джиммі коментував. «Ось спортзал, ось бібліотека, ось рідери, можеш записатися перед полуднем, це душ для дівчат, там начебто просвердлили дірку в стіні, але я не знайшов. Якщо хочеш курнути, то не в цьому кутку, його засвітили, у вентиляції Безпека поставила мінікамеру, не дивися туди, бо знатимуть, що ти в курсі».

Деркач оглядав усе мовчки. Нічого не розповів про себе. Єдиний його коментар: хімічна лабораторія – це дно.

Ну що ж, подумав Джиммі. Хочеш бути дятлом, справа твоя, це вільна країна. До нього мільйони вже здійснили такий самий життєвий вибір. Дратувався, що сам він розпинається та джерготить, а Деркач кидає тим часом короткі байдужі погляди й усміхається половиною обличчя. А все-таки щось у Деркачеві було. Цей різновид холодної замкнутості завжди імпував Джиммі в інших людях: відчуття стриманої енергії, прихованої в резерві для чогось важливішого, ніж його теперішнє товариство.

Джиммі виявив, що хоче вразити Деркача, викликати його реакцію; це було однією з його слабкостей – непокоїтися, що думають про нього інші. Тож після школи спитав Деркача, чи не хоче він піти до одного з торговельних центрів, погуляти там, подивитися цікавинки, може, будуть дівчата, а Деркач відповів: чому ні? Зрештою після школи в Комплексі «ЗдоровВайзер», як і в будь-якому іншому Комплексі, дітям їхнього віку й так не було чого робити, жодних гуртових розваг. Не те що в плебурбах. Казали, що там діти ганяють зграями, цілими ордами. Чекають, доки чиїхось батьків не буде вдома, а тоді беруться за роботу: роем набиваються туди, увалюють гучну музику, п'ють, гудуть, курять траву, трахають усе, включно з домашнім котом, розносять меблі, колються, ловлять передоз. Чудово, думав Джиммі. Та в Закритому Комплексі гайки було міцно закручено. Нічні патрулі, комендантські години для юних умів, собаки, що нюхом чули важкі наркотики. Якось вони розслабилися, впустили справжню групу – Брудні Хлопці Плебурга, та дійшло до чогось схожого на заворушення, тож це було вперше й востаннє. Але за це Деркача перепрошувати не треба. Він сам дитя Комплексу, знав, як воно.

Джиммі сподівався, що в торговельному центрі матиме нагоду побачити Вакуллу Прайс, досі був у неї типу закоханий, але після її промови ціную-тебе-як-свого-друга, що геть його зламала, пробував то з однією дівчиною, то з іншою, діставшись – наразі – білявки Лінди-Лі. Лінда-Лі належала до веслярської команди, мала м'язисті стегна й імпозантні грудні м'язи, а ще за нагоди контрабандою проводила його до спальні. Була пискатою та

досвідченішою за Джиммі. Щоразу, пішовши з нею, він почувався так, наче його втягнуто в Патінко[14 - Гральний автомат, популярний в Японії.], світло мерехтить, металеві кульки хаотично рухаються і каскадами падають до різних кишень. Лінда-Лі не надто йому подобалася, але мусив її триматися, не міг дозволити, щоб вона викреслила його зі списку. Може, він поставить Деркача до неї в чергу – зробить йому послугу, здобувши так вдячність і рівність. Міркував, які дівчата подобаються Деркачеві. Досі не було жодних сигналів.

Але в торговельному центрі не було ні Вакулли, ні Лінди-Лі. Джиммі намагався зателефонувати Лінді-Лі, та її номер був недоступний. Тож Джиммі й Деркач кілька разів зіграли в «Тривимірну Облогу Вейко» в гральному залі, з'їли кілька «СояМоябургерів» – цього місяця без яловичини, як сповіщало меню на табло, – випили заморожене «Кавіжанкапучіно» та ще взяли по половині «Стрибатончика», щоб поповнити запаси енергії, а головне, додати стероїдів. Тоді кружляли критими переходами з фонтанами та пластиковою папороттю, слухаючи музику для купання у ванні, яку там завжди крутили. Деркач так і не розговорився, тож Джиммі мав уже сказати, що мусить іти додому виконувати домашні завдання, коли на горизонті з'явилася визначна картина: Дині Райлі з якимось чоловіком повернула до данс-клубу лише для дорослих. Вона змінила шкільний одяг, мала на собі вільний червоний жакет поверх обтислої чорної сукні, а чоловік обіймав її за талію під жакетом.

Джиммі штовхнув Деркача.

– Гадаєш, тримає руку їй на дупі? – запитав він.

– Це геометрична проблема, – відповів Деркач. – Опрацюй це.

– Що? – перепитав Джиммі. – Як?

– Задій свої нейрони, – промовив Деркач. – Крок перший: обчисли довжину чоловікової руки, використавши другу видиму руку за стандарт. Припущення: обидві руки приблизно однакові. Крок другий: обчисли кут згинання в лікті. Крок третій: обчисли кривизну дупи. Тут може виявитися потрібною апроксимація через брак доступних верифікації вимірів. Крок четвертий: обчисли розмір долоні, використавши видиму долоню, як зазначено вище.

– Я не числова людина, – сказав Джиммі, регочучи.

Але Деркач вів далі:

– Тепер треба розглянути всі можливі розміщення долонь. Талія: виключено. Верх правої сідниці: виключено. Дедуктивним методом визначаємо, що найбільш імовірними є низ правої сідниці або стегно. Можлива також позиція руки між двома сідницями, але це ускладнювало б об'єктові процес ходи, а не помічено ні накульгування, ні спотикання.

Він доволі добре копіював їхнього вчителя хімлабу – задій-свої-нейронні-ланцюги й уривчаста скута мова, схожа на гавкання. Більш, ніж доволі добре, – добре.

Тепер уже Деркач більше подобався Джиммі. Нарешті між ними знайшлося щось спільне, у хлопця принаймні є почуття гумору. Але Джиммі відчував і певну загрозу. Він сам був добрим імітатором, міг скопіювати майже всіх учителів. Ану ж Деркач виявиться кращим? Відчував, що водночас і ненавидить Деркача, і симпатизує йому.

Але наступними днями Деркач не влаштовував жодних публічних виступів.

Уже тоді Деркач мав щось особливе, думає Сніголюд. Не те щоб був популярним, але людей тішила його повага. Не лише дітей, а й учителів. Дивився на них так, ніби слухав, наче те, що вони казали, було вартим його цілковитої уваги, хоча він ніколи саме так не казав. Він викликав захоплення – не надмірне, проте достатнє. Випромінював потенціал, але потенціал чого? Ніхто цього не знав, тож люди його побоювалися. І ще це темне лаконічне вбрання.

«Мозкошкварка»

Вакулла Прайс була партнеркою Джиммі в нанотех біохімі, але її батька вполювали мисливці за головами з іншого Комплексу на другому боці континенту, тож вона сіла у швидкісний поїзд, і більше її не бачено. Після від'їзду Вакулли Джиммі весь тиждень нудив світом і навіть лайливі конвульсії Лінди-Лі не могли його втішити.

Вільне місце Вакулли за лабораторним столом зайняв Деркач, якого за такої нагоди забрали з його самотньої позиції спізнілого новачка ззаду кімнати. Деркач був дуже розумним – навіть за мірками ЗдороВайзерської школи, з її надміром геніїв і поліматів; без жодних проблем опинився на вершині рейтингу. Виявився чудовим у нанотех біохімі, вони разом із Джиммі працювали над проектом сплайсингу мономолекулярних шарів і створили врешті-решт потрібну пурпурову нематоду, використовуючи кольоркодер примітивних водоростей, – достроково й без тривожних варіацій.

Джиммі й Деркач спільно проводили обідні перерви, а тоді – не щодня, не були геями чи ще щось таке, але принаймні двічі на тиждень зустрічалися після школи. Спершу грали в теніс на корті за домом Деркача, проте Деркач поєднував методику з латеральним мисленням, а Джиммі був поривчастим і недостатньо витонченим, тож це було не надто

продуктивно, і вони закинули теніс. Або, під претекстом готування домашніх завдань, що інколи й справді виконували, закривалися в Деркачевій кімнаті, де грали в комп'ютерні шахи чи тривимірки, чи «Швидкого Усаму», кидаючи жереб, кому дістануться Невірні. Деркач мав два комп'ютери, тож вони могли сидіти нарізно, спиною один до одного.

– Чому ми не використовуємо справжнього набору? – запитав якимось Джиммі, коли вони грали в шахи. – Старий різновид. Із пластиковими фігурками.

Якимось дивно було, що обидва сидять у тій самій кімнаті, повернувшись спинами, і грають на комп'ютерах.

– Чому? – запитав Деркач. – Хай там як, це справжній набір.

– Ні, несправжній.

– Гаразд, звісно, але пластикові фігурки – теж ні.

– Як це?

– Справжній набір у тебе в голові.

– Фальшак! – вигукнув Джиммі. Це було добре слово, він витяг його зі старого DVD, вони використовували його, щоб вилаяти один одного за надмірну помпатичність. – Грубий фальшак!

Деркач засміявся.

Деркач заціклювався на грі, хотів грати та грати в неї, удосконалюючи свої атаки, аж доки не переконувався, що виграє принаймні дев'ять разів із десяти. Вони цілий місяць мусили грати в «Навалу варварів» («Перевір, Чи Можеш Ти Змінити Історію!»). Одна сторона мала міста й багатства, друга – орди і – часто, хоча не завжди, – більшу жорстокість. Або варвари розвалювали міста, або ж валили їх самих, але завжди треба було починати з історичної розстановки сил, а тоді вже йти далі. Рим проти візиготів, Давній Єгипет проти гіксосів, ацтеки проти іспанців. Дотепно, що ацтеки представляли цивілізацію, а іспанці були варварськими ордами. Можна було налаштовувати гру за умови, що використовуєш реальні суспільства чи племена. Якийсь час Деркач і Джиммі змагалися, хто вигадася загадковішу пару.

– Печеніги проти Візантії, – сказав Джиммі одного пам'ятного дня.

– Хто такі, сука, ті печеніги? Ти їх вигадав, – заперечив Деркач.

Але Джиммі знайшов їх в Енциклопедії «Британніка» 1957 року видання, що з якоїсь забутої причини зберігалася на CD-ROM у шкільній бібліотеці. Він знав розділ і рядок.

– Матфей Едеський згадував про них як про негідників і кровожерних бестій, – упевнено сказав він. – Вони були наскрізь жорстокими й не мали жодних добрих рис на виправдання цього.

Тож вони кинули жереб, Джиммі дісталися печеніги, і він виграв. Джиммі пояснив, що візантійців перерізано, бо саме так чинили печеніги. Завжди всіх різали й робили це без зволікань. Принаймні всіх чоловіків. Жінок різали трохи пізніше.

Деркач тяжко сприйняв утрату всіх своїх гравців і трохи надувся. Потім віддав свою вірність грі «Кров та Троянди». Як він казав, це було космічно: більше поле битви – і в часі, і в просторі.

Гра «Кров та Троянди» була торговою, на взірць «Монополії». Сторона Крові грала людською жорстокістю в масових масштабах: індивідуальні акти насилля та вбивства не бралися до уваги, потрібна була значна кількість убитих. Різня, геноциди тощо. Сторона Троянд грала людськими здобутками. Твори мистецтва, наукові прориви, вершини архітектури, корисні винаходи. «Пам'ятки величі духу»[15 - Фраза з поезії В. Б. Єйтса «Плавання до Візантії». У перекладі О. Мокровольського «Своєї величі знаття на плечі собі стає».], – значилося в грі. Була бічна панель на випадок, якщо ти не знав, що таке «Злочин і кара», теорія відносності, Дорога сліз[16 - Насильницьке переселення американських індіанців США в першій половині XIX ст.], «Пані Боварі», Столітня війна, «Втеча в Єгипет»[17 - Картина Джотто.], двічі клікни – й дістанеш ілюстроване зведення у двох варіантах: «Д» для дітей, «ВОН» для дорослих, вульгарність, обценність, насилля. Як сказав Деркач, саме такою і є історія, містить силу-силенну всіх цих трьох складників.

Кидаєш віртуальні кості, і з'являється результат – Троянди чи Кров. Якщо випала Кров, гравець Троянд міг стримати жорстокість, але натомість мусив віддати пункт Троянд. Жорстокість зникла б з історії, принаймні з історії, записаної на екрані. Гравець Крові міг здобути пункт Троянд, але лише віддавши жорстокість, це зменшувало його боезапас, збільшуючи його в гравця Троянд. Вправний гравець міг атакувати сторону Троянд жорстокостями, якими володів, забрати людські досягнення і перенести їх на свій бік. Гравець, якому вдалося назбирати більше людських здобутків за час гри, перемагав. Звісно, мінусувалися пункти за здобутки, знищені через його власні помилки, дурість і кретинську гру.

Пропонувався обмінний курс – одна «Мона Ліза» дорівнювала Берген-Бельзену[18 - Транзитний концентраційний табір на півночі Німеччини, що діяв із квітня 1943 по квітень 1945 року.], геноцид вірмен – Дев'ятій симфонії плюс три Великі піраміди, – але можна було торгуватися. Щоб це зробити, треба було знати числа: загальну кількість загиблих,

останню ринкову ціну витвору мистецтва або, якщо його викрадено, суму, виплачену за страховим полісом. Це була крута гра.

— Гомер, — каже Сніголюд, продираючись крізь рослинність, із якої аж стікає вода. — «Божественна комедія». Грецькі статуї. Акведуки. «Утрачений рай». Музика Моцарта, Шекспір, повне зібрання творів. Сестри Бронте. Толстой. Перлова мечеть. Шартрський собор. Бах. Рембрандт. Верді. Джойс. Пеніцилін. Кітс. Тернер[19 - Відомий англійський художник, аквареліст і графік XVIII ст.]. Пересадка серця. Вакцина проти поліомієліту. Бодлер. Барток. Єйтс. Вулф.

Мусило бути більше. Було більше.

— Розграбування Трої, — підказує йому внутрішній голос. — Зруйнування Карфагена. Вікінги. Хрестові походи. Чингісхан. Гун Атілла. Знищення катарів. Спалювання відьом. Знищення ацтеків. Те ж із майя. Те ж з інками. Інквізиція. Влад Дракула. Варфоломіївська ніч. Кромвель в Ірландії. Французька революція. Наполеонівські війни. Голод в Ірландії. Рабство на американському Півдні. Король Леопольд у Конго. Російська революція. Сталін. Гітлер. Хіросіма. Мао. Пол Пот. Іді Амін. Шрі-Ланка. Східний Тимор. Саддам Хусейн.

— Зупинись, — каже Сніголюд.

«Вибач, любенький. Я лише намагаюся допомогти».

Ось яка проблема «Крові та Троянд»: легше запам'ятовуєш пункти Крові. Інша проблема в тому, що гравець Крові зазвичай вигравав, але виграш означав, що ти успадковуєш сплундровану землю. Такий сенс гри, казав Деркач, якщо Джиммі нарікав. Джиммі відповів, що коли це сенс, то він геть безсенсаційний. Не хотів зізнаватися Деркачеві, що бачить нічні жахи, чомусь найгіршим був Парфенон, оздоблений відрубаними головами.

За безмовною угодою вони відмовилися від «Крові та Троянд», це втішило Деркача, бо він уже зацікавився дечим новим — «Вимарафоном», інтерактивною інтелектуальною грою біофриків, яку знайшов у Мережі. «Вимарафон, моніторений ШаллАддамом. Адам називав живих істот, ШаллАддам називає вимерлих. Хочеш грати?» Це з'являлося, коли ти логінувся. Потім треба було клікнути «Так», увести свій нік і вибрати одну з двох чат-кімнат, — Царство Тварин, Царство Рослин. Тоді до гри входив противник під власним ніком — Комодський Варан, Носоріг, Ламантин, Морський Коник — і пропонував змагання. «Починається з, кількість ніг, що це?» Це — якась біоформа, вимерла за останні п'ятдесят літ, жодних тиранозаврів, птахів Рух, додо[20 - Додо, або дронт маврикійський (*Raphus cucullatus*) — вимерлий нелетючий птах родини голубоподібних, що був поширеним на

острові Маврикій.], за неправильні часові межі знімаються бали. Потім звужуєш, Тип, Клас, Ряд, Родина, Рід, Вид, тоді природний ареал, коли бачено востаннє, що її згубило. (Забруднення, знищення природного ареалу, довірливі кретини, які вважали, що, з'ївши ріг тварини, поліпшиш потенцію.) Що довше витримає гравець, то більше пунктів здобуде, але можна було виграти великі бонуси за швидкість. Корисно було мати ШаллАддамівську роздруківку вимерлих видів, проте це давало тобі лише латинські назви, і, хай там як, це було кількасот аркушів дрібним шрифтом, заповнених незрозумілими комахами, бур'янами й жабами, про яких ніхто ніколи не чув. Ніхто, крім, можливо, Магістрів Вимарафону, мізки яких працювали наче пошукові системи.

Завжди було відомо, що граєш із кимось таким, бо на екрані з'являвся маленький символ целаканта. «Целакант, він же Латимерія. Доісторична глибоководна риба, довго вважалася вимерлою, доки в середині ХХ ст. не було знайдено кілька екземплярів. Теперішній статус невідомий». Вимарафон був напрочуд інформативним, але це все. На думку Джиммі, скидався на нудного педанта, з яким тебе зачинили в шкільному автобусі. Ніяк не затикався.

— Чого ти так це любиш? — запитав якимось Джиммі в згорбленого над клавіатурою Деркача.

— Бо це мені добре вдається, — відповів Деркач. Джиммі підозрював, що він хоче стати Магістром, не тому, що це щось для нього означало, а просто тому, що там були Магістри.

Деркач вибрав їхні ніки: Джиммі був Лежнем, як вимерлий птах із пустель і напівпустель. Джиммі підозрював, що Деркачеві сподобалося це прізвисько для нього. Нік Деркача — Деркач, на честь іншого вимерлого птаха з родини пастушкових. Як запевняв Деркач, він завжди був нечисленним. Якийсь час вони жартома називали один одного Деркачем і Лежнем. Потім Деркач зрозумів, що Джиммі не надто цікавиться Вимарафоном, вони припинили грати в цю гру, і прізвисько Лежень забулося. А Деркач прилип.

Коли не грали в ігри, то займалися інтернетним серфінгом — інспектували старі улюблені сайти, заходячи до розділу «Дивись, що нового». Переглядали операції на відкритому серці в реальному часі або ж програму «Голі новини», ті були кумедні принаймні кілька хвилин, бо люди в них намагалися вдавати, що нічого особливого не відбувається, і старанно не дивилися одне одному на йойобу.

Або ж заходили на тваринні снафф-сайти[21 - Жанр відеороликів і фільмів, зазвичай короткометражних, у яких показано справжні смерті, убивства чи самогубства.], «Роздушені жабки Феліції» та подібні до них, хоча тут новизна швидко вичерпувалась і сюжети повторювалися: одна розтоптана жабка чи роздертий голими руками кіт надто вже скидалися на інших. Ще переглядали бруднішкарполяльки. com, шоу про сучасних політичних лідерів світу. Деркач казав, що завдяки цифровому моделюванню ніколи не

можна бути певним, чи всі ці генерали та хто там іще взагалі існують, а якщо так, то чи справді вони казали те, що ти почув. Хай там як, їх скидали й заміняли так часто, що це не мало особливого значення.

Або могли відкрити головигеть. com, де наживо транслявали страти в Азії. Бачили там ворогів народу, яких стинали мечами в місці, що скидалося на Китай, а тисячі глядачів кричали: «Ура!» Ще могли дивитися алібубу. com, де гаданим злодіям відрубували руки, а перелюбниць і жінок, які малювали губи, під радісне виття натовпів закида?ли камінням. Це все відбувалося начебто в закурених анклавх близькосхідних фундаменталістських країн. Трансляція на таких сайтах була зазвичай слабкою, фільмувати, як казали, заборонено, тож відео записував якийсь відчайдушний бідняк із мінікамерою, ризикуючи життям заради брудної західної валюти. Видно було переважно спини й голови глядачів, тож усе скидалося на ув'язнення у великій шафі з одягом, а коли хлопця з камерою застукували, то картинка починала мерехтіти й нарешті чорніла. Деркач казав, що всі ці криваві гуляння відбувалися, імовірно, десь у Каліфорнії, а статистів назбирано з вулиць.

Кращими були американські сайти з коментарями в спортивному стилі: «Ось він наближається! Так! Це Джо “Гайковий Набір” Рікардо, вибраний шляхом голосування наших глядачів!» Тоді короткі відомості злочинів із макабричними фотографіями жертв. Ці сайти містили комерційну рекламу, наприклад, автомобільних акумуляторів і заспокійливих засобів, а логотипи було намальовано яскраво-жовтим на тлі стіни. Деркач казав, що американці принаймні надали цьому певного стилю.

Короткезамикання. com, Мозкошкварка. com і Смертнакаранаживо. com були найкращими; показували страти на електричному стільці та смертельні ін'єкції. Коли трансляцію страт наживо легалізували, страчені почали виглуплюватися перед камерами. Переважно показували чоловічі страти, жіночі траплялися зрідка, але Джиммі не любив на них дивитися: це були поважні плаксиві церемонії, довкола зазвичай стояли люди із запаленими свічками й фотографіями дітей, дехто читав власні вірші. Зате чоловіки були буйними. Можна було роздивитися, як вони корчать міни, показують охоронцям середній палець, баляндрасять, інколи вириваються, і доводиться їх ловити, а вони бігають кімнатою, розтягуючи паски безпеки й вигукуючи всілякі непристойності.

Деркач казав, що ці інциденти – фальшак. Казав, що цим людям або їхнім сім'ям платили. Спонсори вимагали від них хорошого шоу, бо інакше люди нудьгують і перемикають. Глядачі прагнуть бачити страти, авжеж, але з часом вони стають монотонними. Тож треба додати шанс на останнє змагання або елемент несподіванки. Два до одного, що все це постановка.

Джиммі сказав, що це несамоविता теорія. Несамоविтий – чергове застаріле слово, подібно до фальшака видобуте з архівів DVD.

– Думаєш, їх страчують у дійсності? – запитував він. – Багато що на вигляд як симуляція.

– Ти не знаєш, – промовив Деркач.

– Що не знаєш?

– Що таке дійсність.

– Фальшак!

Ще був сайт асистованих самогубств, називався люлібай. com, містив розділ «Таким-було-твое-життя»: сімейні альбоми, інтерв'ю з рідними, поруч стоять гідні друзі, смерть настає під органну музику. Після того, як лікар із сумними очима оголошував, що життя відлетіло, вмикали записаний заповіт головного героя, де він пояснював, чому вирішив відійти. З появою цієї програми значно зросла статистика асистованих самогубств. Казали, що охочі залишити цей світ зі славою утворили довгу чергу, а учасників вибирали за допомогою лотереї.

Деркач щирився, переглядаючи цей сайт. Чомусь уважав його дотепним, а Джиммі ні. Не міг навіть уявити, щоб учинити таке самому, на відміну від Деркача, – той казав, що треба мати талант, щоб знати, коли з тебе досить. Але що означала нехить Джиммі – був боягузом чи просто бачив у труні органну музику?

Ці плановані відходи зробили його неспокійним – нагадували папугу Алекса, який казав: «А тепер я відлітаю». Надто тонкою була лінія між папугою Алексом, асистованими самогубствами та його матір'ю і запискою, яку вона йому залишила. Усі трое сповістили про свої наміри, а потім усі зникли.

Або ж вони дивилися «Удома з Анною К.». Анна К. була самозваною художницею-інсталяторкою з великими цицьками. Вона обснувала дротами все своє помешкання, щоб посилати живцем кожному хвилину свого життя мільйонам підглядачів. Коли хтось долучався, отримував напис: «Це Анна К., яка завжди думає про своє щастя й нещастя». Тоді можна дивитися, як вона вищипує брови, робить воскову депіляцію зони бікіні й пере білизну. Інколи вголос читала сцени зі старих п'єс і грала всі ролі, сидячи на параші та приспустивши до щиколоток розкльошені ретроджинси. Отак Джиммі вперше зустрівся з Шекспіром – через інтерпретацію «Макбета» Анною К.

Завтра, завтра, завтра...

А дні дрібними кроками повзуть

Аж до останньої життя сторінки.

Всі «вчора» лиш освітлювали шлях

До тліну смерті. Гасни ж, куца свічко![22 - В. Шекспір. Макбет / пер. з англ. Б.

Тена, за участю В. Гуменюка // Твори в шести томах: Том 5. К.: Дніпро, 1986.] —

читала Анна К. Вона страшенно шаржувала, але Сніголюд завжди був їй вдячним за те, що стала для нього своєрідними вхідними дверима. Тільки подумати, чого б він не знав, якби не вона. Подумати про слова. Змарнілий, наприклад. Кармазиновий.

— Що це за гівно? — запитав Деркач. — Зміна каналу!

— Ні, чекай, чекай, — заперечив Джиммі, якого накрило, — що? Щось, про що він хотів почути. І Деркач чекав, бо інколи він потурав Джиммі.

Чи переглядали «Жери-Шоу», там були конкурси з поїданням тварин і птахів живцем, на швидкість і з призами — харчі-які-складно-роздобути. Дивовижно, на що спроможні люди заради кількох ягнячих котлет чи шматка справжнього брі.

Або дивилися порношоу. Тих була сила-силенна.

«Коли тіло вперше вирушило на власну авантюрну пригоду?» — думає Сніголюд. Коли спекалося старих своїх супутників, розуму й душі, які вважали його розбещеною посудиною чи маріонеткою, що мала відігравати ім їхні драми, або ж поганим товариством, яке зводило їх обох на манівці? Тілу набридли постійні причіпки й скиглення душі та гнане неспокою інтелектуальне снування павутини розумом, що відволікали його, тільки-но воно затопить зуби у щось соковите, а пальці у щось добре. Позбулося двох інших десь дорогою, залишивши їх у якійсь закуреній святині чи в задушливій лекційній залі, саме тим часом лінією пташиного польоту подалося до топлес-барів, викинувши заодно культуру: музику, живопис, поезію й театр. На думку тіла, це все було сублімацією і більше нічим. Чого відразу не перейти до суті?

Проте тіло мало власні культурні форми. Мало власне мистецтво. Страти були його трагедією, порнографія — любовними романами.

Щоб здобути доступ до наймерзенніших і заборонених сайтів — куди ти зайдеш, лише якщо тобі вповнилося вісімнадцять і зі спеціальним паролем, — Деркач уживав приватний код дядечка Піта, використовуючи заплутану методику, яку він називав «лілейним лабіринтом». Проклав крізь Мережу кручену стежку, навмання хакаючи комерційні сайти з легким доступом, а тоді перестрибуючи з одної водяної лілеї на іншу й замітаючи за собою сліди. Тож коли дядечко Піт отримував рахунок, то не міг довідатися, хто його накрутив.

Ще Деркач виявив ничку дядечка Піта — запас високоякісного ванкуверського канабісу,

переховуваний у холодильнику, у банках з-під апельсинового соку; виймав приблизно чверть банки, домішуючи натомість низькооктанове сміття, яке можна було купити в крамничці зі шкільними товарами, п'ятдесят доларів за пакет. Казав, що дядечко Піт ніколи не довідається, бо сам ніколи не курить, хіба що як збирається зайнятися сексом із Деркачевою матір'ю, а це, судячи з кількості банок з-під апельсинового соку й темпу її зменшення, траплялося нечасто. Деркач казав, що дядечко Піт ловить справжній кайф в офісі, керуючи своїми підвладними й бичуючи рабів. Колись він був науковцем, але тепер став великим босом у директораті «ЗдоровВайзера», керує там фінансами.

Тож вони згортали кілька самокруток, курили й дивилися страти та порно, – частини тіла повільно пропливають екраном, підводний балет із плоті та крові під тиском, тверді та м'які сполучення і роз'єднання, стогони та крики, показані зблизька заплющені очі та зціплені зуби, виприси того чи сього. Якщо швидко перемикає вперед-назад, то все здається однаковим. Час від часу вони дивилися те й те одночасно, на різних екранах.

Ці сеанси зазвичай відбувалися в тиші, якщо не брати до уваги комп'ютерних звукових ефектів. Деркач вирішував, що переглядати й коли припиняти. Правду кажучи, комп'ютери належали йому. Міг запитати: «Закінчив?», перш ніж змінити канал. Здавалося, що побачене не має на нього жодного особливого впливу, крім ситуацій, які він уважав кумедними. А ще ніколи не здавалося, щоб він обкурився. Джиммі підозрював, що насправді він не вдихав диму.

Джиммі натомість повертався додому, хитаючись, а тоді певний час йому туманилося в голові від наркотиків, наче він був співучасником оргії, під час якої не мав жодного контролю над тим, що з ним відбувалося, що йому заподіяно. Почувався легким, наче зроблений із повітря, розрідженого запаморочливого повітря на вершині якогось засміченого Евересту. Коли повертався на домашню базу, його батьківські одиниці – за умови, що обое були вдома та внизу, – здавалося, ніколи його не помічали.

– Ти наївся? – могла запитати Рамона. Сприймала його бурмотіння за підтвердження.

«ГарячаМалеча»

Найкращим часом для подібних занять у Деркача був пізній пополудень. Ніхто їм не заважав. Матері Деркача або не було вдома, або ж вона поспіхом виходила: працювала лікарем-діагностом у шпитальному комплексі. Завжди напружена вузькогруда темноволоса жінка з квадратною щелепою. У тих рідкісних випадках, коли Джиммі зустрічався з нею в Деркача, була небагатослівною. Вишукувала в кухонних шафах щось придатне для перекусу для «вас, хлопці», як називала їх обох. Інколи зупинялася під час

приготувань: скидання на тарілку залежалих крекерів, пиляння гумоподібного оранжево-білого сирного продукту – і так нерухомо й стояла, наче бачила в кімнаті когось іншого. Джиммі здавалося, що вона не пам'ятає його імені, ба більше, що вона й Деркачового імені не пам'ятає. Часом питала Деркача, чи в його кімнаті порядок, хоча сама ніколи туди не заходила.

– Вона вірить у повагу до приватного простору дитини, – з поважною міною сказав Деркач.

– Закладуся, що вся річ у твоїх смердючих шкарпетках, – промовив Джиммі. – Усім пахощам аравійським не відбити цього запаху в цих маленьких шкарпеточок[23 - Алюзія на цитату з п'єси «Макбет» В. Шекспіра «Усім пахощам аравійським не відбити цього запаху в цієї маленької руки!», там-таки.].

Останнім часом він відкрив радість цитування.

– Для цього у нас є кімнатний спреї, – відповів Деркач.

Що ж до дядечка Піта, то він рідко повертався раніше сьомої. «ЗдоровВайзер» розвивався, як гелій, тому в нього було багато нових обов'язків. Насправді він був не дядьком Деркача, а другим чоловіком його матері. Прийняв цей статус, коли Деркачеві було дванадцять, на кілька років забагато, щоб позначка «дядько» викликала в нього якесь інше відчуття, крім гіркоти. Усе-таки Деркач прийняв статус кво, чи принаймні так здавалося. Усміхався, кажучи: «Звісно, дядечку Піте» чи «Правильно, дядечку Піте», коли той був поблизу. Хоча Джиммі знав, що Деркач його не любив.

Якось пополудні... коли це було? У березні, мабуть, бо надворі стояла спека, – вони вдвох переглядали порно в Деркачевій кімнаті. Сприймали це вже як данину пошани старим добрим часам, відчували щось на кшталт ностальгії, наче цілком дорослими чоловіками середнього віку тинялися б молодіжними клубами в плебурбі. Попри це, сумлінно закурили по самокрутці, через новий лабіринт хакнули цифрову платіжну картку дядечка Піта й почали інтернет-серфінг. Відмітилися в «Тортику Дня», де показували вишукані кондитерські вироби у звичних отворах, тоді зайшли до «Суперпоглиначів», далі на російський сайт, де виступали ексгімнасти, балерини й акробати.

– Хто сказав, що чоловік не може сам у себе відсмоктати? – прокоментував Деркач. Виступ на канаті під самісіньким куполом із шістьма запаленими смолоскипами був зовсім непоганим, але вони вже таке бачили.

Потім пішли на «ГарячуМалечу», глобальний сайт секс-туризму. «Дивитися на це – майже бути там» – так його рекламували. Запевняв, що показує справжніх секс-туристів, зафільмованих під час занять, за які, повернувшись додому, сіли б у тюрму. Облич не

показували, імен не називали, але, як розумів тепер Сніголюд, можливості шантажу мусили бути величезними. Гіпотетично відео записували в країнах, де життя було дешевим, діти численними й можна було купити, що забажаєш.

Так вони обидва вперше побачили Орикс. Мала близько восьми років чи такий мала вигляд. Вони ніколи не дізналися напевно, скільки їй тоді було. Не називалася Орикс, узагалі ніяк не називалася. Чергова маленька дівчинка на порносайті.

Жодна з цих маленьких дівчаток ніколи не здавалася Джиммі справжньою, – він завжди вважав їх цифровими клонами, – але Орикс чомусь від самого початку була тривимірною. Була тонкокою, вишуканою, оголеною, як решта, не мала на собі нічого, крім гірлянди квітів і рожевої стрічки у волоссі, частих реквізитів на дитячих порносайтах. Стояла навколішки між двома такими ж маленькими дівчатками, перед стандартним чоловічим торсом – чи то Гаргантюа, чи Гуллівер у Ліліпутів, чоловік нормального розміру, якого кораблетроша викинула на острів із чарівними карликами, або ж викраденим і зачарованим, змушеним зазнавати болісних насолод, яких завдає йому тріо бездушних ельфів. Характеристичні риси чоловіка приховано: на голові мішок з отворами для очей, татуювання та шрами, заклеєні пластиром, мало хто з цих типів хотів, щоб співвітчизники його розпізнали, хоча можливість цього почасти зумовлювала емоційну напругу.

Дійство передбачало збиті вершки й багато лизання. Ефект був водночас і невинним, і обценним: усі трое пробігали по чоловікові своїми котячими язичками й тоненькими пальцями, улаштовуючи йому справжнє тренування під охання та хихотіння. Хихотіння, мабуть, було звукозаписом, бо дівчатка не сміялися. Усі вони мали переляканий вигляд, одна плакала.

Джиммі знав цю вправу. Подумав, що вони мусили мати такий вигляд. Якби припинили дію, збоку з'явилася б палиця й підігнала б їх. Це було характерною рисою сайту. Було щонайменше три шари взаємно протилежних удавань. Хочу. Не хочу. Хочу.

Орикс припинила дію. Ледь усміхнулася суворо, що зробило її значно старшою, і витерла з губ збиті вершки. Тоді глянула через плече просто в очі глядача – просто в очі Джиммі, на таємну особистість, сховану всередині нього. «Я тебе бачу, – сказав цей погляд. – Бачу, як ти дивишся. Я тебе знаю. Знаю, чого ти хочеш».

Деркач повернувся назад, зупинив, завантажив. Він часто зупиняв і завантажував кадри, досі назбирав невеликий архів із них. Інколи роздруковував і давав копію Джиммі. Це могло бути небезпечним, бо могло залишити слід для того, хто зумів би простежити їхню дорогу крізь лабіринт, – але Деркач однаково це робив. Так він зберіг цю мить – мить, коли Орикс на них глянула.

Джиммі почувався випаленим цим поглядом, – він роз'їв його, наче кислота. Так вона його зневажала. Самокрутка, яку Джиммі курих, була, мабуть, із чистої газонної трави, якби

було щось сильніше, він уник би почуття провини. Натомість уперше відчув: те, що вони робили, було недобрим. Раніше це завжди було або розвагою, або чимось далеко за межами його контролю, але тепер він почувався винним. Водночас відчував, що його спіймали за зябра. Якби хтось запропонував йому телепортацію до Орикс, хай де б вона була, погодився б без вагань. Благав би, щоб там опинитися. Це було надто складно.

– Зберігаємо? – запитав Деркач. – Хочеш?

– Так, – відповів Джиммі. Насилу зміг це сказати. Сподівався, що його голос звучить нормально.

Тож Деркач роздрукував скан із поглядом Орикс, а Сніголюд забрав роздруківку та зберігав. Багато років потому показав її Орикс.

– Не думаю, що це я, – спершу сказала вона.

– Це неодмінно ти! – заперечив Джиммі. – Глянь! Це твої очі!

– Багато дівчаток мають очі, – відповіла вона. – Багато дівчаток робили таке. Дуже багато.

Відтак, побачивши його розчарування, промовила:

– Це могла бути я. Може, так і є. Це тебе ошчасливить, Джиммі?

– Ні, – сказав Джиммі. Чи було це брехнею?

– То чому ж ти це зберігав?

– Про що ти тоді думала? – запитав Сніголюд замість відповісти.

Інша жінка на її місці поймакала б роздруківку, заплакала б, звинуватила б його в злочині, сказала б, що він нічого не розуміє в її житті, улаштувала б страшну сцену. Вона натомість розглядила папір, легенько проводячи кінчиками пальців по ніжному й погордливому дитячому личку, що колись, напевно, було її власним.

– Гадаєш, я думала? – запитала вона. – Ох, Джиммі! Ти завжди думаєш, що й усі інші думають. Може, я тоді ні про що не думала.

– Я знаю, що думала, – відповів він.

– Хочеш, щоб я прикинулася? Щоб я щось вигадала?

– Ні. Просто розкажи мені.

– Навіщо?

Джиммі мусив задуматися над цим. Пам'ятав, як він тоді дивився. Як він міг це їй заподіяти? Але ж він не завдав їй шкоди, правда?

– Бо ти мені потрібна.

Це не було розумною підставою, але це все, що він міг сказати.

Вона зітхнула.

– Я думала, – сказала вона, малюючи пальцями маленьке коло на його шкірі, – що якби мала вибір, то не стояла б там на колінах.

– Хтось інший стояв би? – запитав Джиммі. – Хто? Хто саме?

– Усе ти хочеш знати, – промовила Орикс.

5

Тост

Сніголюд у подертому простирадлі сидить, згорбившись, на краю лісу, де трава, сланка й морський виноград зливаються з піском. Тепер, коли посвіжіло, він почувається не таким пригніченим. І голодним. От що можна сказати на захист голоду: завдяки йому принаймні знаєш, що ти ще живий.

Вітерець розвіває листя йому над головою, комахи стрекочуть і виводять трелі; червоне світло призахідного сонця падає на блоки веж у воді, підсвічуючи там де-не-де вцілілу шибку, наче вмикаючи розкидані лампи. Деякі з цих споруд мали на дахах сади, тепер вони заросли буйними кущами. Сотні птахів летять у небі в цьому напрямку, на ночівлю до своїх сідал. Ібіси? Чаплі? Чорні – баклани, це він точно знає. Вони сідають у темніше

листя, крякаючи та сварячись. Якщо колись потребуватиме гуано, знатиме, де знайти.

По той бік галявини, на її південному боці, з'являється кролик, підстрибує, прислухається, зупиняється, щоб гігантськими зубами скубнути траву. Відсвічує в сутінках, зеленуватий блиск у ході якогось давнього експерименту запозичено з іридоцитів глибоководної медузи. У напівтемряві кролик здається м'яким і майже прозорим, як турецький рахат-лукум; ніби його хутро можна висмоктати, як цукор. Такі люмінесцентні зелені кролики існували вже за дитинства Сніголюда, хоча не були настільки великими, ще не вислизнули зі своїх кліток, не змішалися з дикою популяцією та не стали надокучливими.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66019373&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

2

Пер. з англ. Ю. Герус.

3

Існує припущення, що ця цитата – відсилання до роману Курта Воннегута «Бійня № 5».

4

С. Т. Колрідж, «Поема про Старого Мореплавця», пер. А. Онишка.

5

Традиційний тип північноамериканського сільського будинку XVII–XX ст.

6

Рядки з гімну «Будь сильним» авторства М. Д. Бебкока, американського священнослужителя і письменника XIX ст.

7

Бульбашка доткомів – економічна бульбашка, тобто спекулятивна торгівля, яка виникла внаслідок появи великої кількості нових інтернет-компаній (доткомів) та переорієнтування старих компаній на інтернет-бізнес; існувала з 1995 по 2001 рік і призвела до хвилі банкрутств та значного падіння цін серверних комп'ютерів. (Прим. ред.)

8

Фраза з фільму «На набережній» одного із персонажів, невдахи-боксера, роль якого зіграв Марлон Брандо.

9

Конга – ударний музичний інструмент африканського походження.

10

Сплайсинг – процес «вирізання» новосинтезованої матричної РНК під час її дозрівання. (Прим. ред.)

11

Дермабразія – метод глибокого механічного шліфування шкіри. (Прим. ред.)

12

Дратував (сленг.).

13

Мається на увазі Гленн Гульд (1932–1992), який певними рисами характеру нагадує Деркача.

14

Гральний автомат, популярний в Японії.

15

Фраза з поезії В. Б. Єйтса «Плавання до Візантії». У перекладі О. Мокровольського «Свої величчя знаття на плечі собі стає».

16

Насильницьке переселення американських індіанців США в першій половині XIX ст.

17

Картина Джотто.

18

Транзитний концентраційний табір на півночі Німеччини, що діяв із квітня 1943 по квітень 1945 року.

19

Відомий англійський художник, аквареліст і графік XVIII ст.

20

Додо, або дронт маврикійський (*Raphus cucullatus*) – вимерлий нелетючий птах родини голубоподібних, що був поширеним на острові Маврикій.

21

Жанр відеороликів і фільмів, зазвичай короткометражних, у яких показано справжні смерті, убивства чи самогубства.

В. Шекспір. Макбет / пер. з англ. Б. Тена, за участю В. Гуменюка // Твори в шести томах: Том 5. К.: Дніпро, 1986.

Алюзія на цитату з п'єси «Макбет» В. Шекспіра «Усім пахощам аравійським не відбити цього запаху в цієї маленької руки!», там-таки.